

Handläggare
Lena Larsen

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2019-09-26

Telefon: 09-508 220 23

Tertialrapport 2 för 2019

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förslaget till tertialrapport 2 för 2019 med helårsprognos och överlämnar den till kommunstyrelsen och stadens revisorer.
2. Nämnden godkänner en ökad omslutning med 43,8 mnkr.
3. Nämnden ansöker om budgetjustering med 1,1 mnkr för kommunalt bostadsbidrag till personer med funktionsnedsättning.
4. Nämnden ansöker om budgetjustering med 1,2 mnkr för avskrivningar.
5. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden redovisar i detta ärende att den inom ramen för tillgängliga resurser i huvudsak bedöms uppnå målen för verksamheterna och därför bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges tre inriktningsmål för år 2019. Efter budgetjusteringar redovisas ett underskott med 4,8 mkr.

Förvaltningen bedömer att 10 av kommunfullmäktiges 12 mål för stadsdelsnämndens verksamhetsområden kommer att uppnås helt under året och att två mål kommer att uppnås delvis. Merparten av indikatorerna bedöms uppnås liksom nämndens mål. Ett arbete pågår för att ytterligare förbättra måluppfyllelsen och utveckla ekonomistyrningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och samordnats av administrativa avdelningen. Ärendet behandlas i förvaltningsgrupp den 17 september 2019.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	5
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	7
1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla	7
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort.....	7
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	11
1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige.....	14
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet	24
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.....	39
2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	51
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv.....	51
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	52
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet.....	53
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	55
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö.....	58
3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	60
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	60
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.....	62
Uppföljning av ekonomi	69
Uppföljning av driftbudget	69
Resultatenheter	73
Investeringar	74
Försäljningar av anläggningstillgångar.....	74
Verksamhetsprojekt (driftprojekt)	74
Omslutningsförändringar	74
Budgetjusteringar.....	75

Medel för lokaländamål	75
Analys av balansräkning	75
Övrigt	76
Kvalitetsarbete	76
Övrigt	77

Bilagor

Bilaga 1. SLK-blanketter SDN22 T2 2019

Bilaga 2. Delårsbokslut UH018 T2 2019

Bilaga 3. KLIMAT Uppföljning klimatinvesteringsprojekt – LED

Bilaga 4. KLIMAT Uppföljning klimatinvesteringsprojekt – Vitvaror

Bilaga 5. TRYGGHET Uppföljning av trygghetsinvestering – Fruängen

Bilaga 6. TRYGGHET Uppföljning av trygghetsinvestering – Sannadalsparken

Bilaga 7. TRYGGHET Uppföljning av trygghetsinvestering – Trekantsparken

Sammanfattande analys

Stadsdelsnämnden redovisar i detta ärende att den inom ramen för tillgängliga resurser i huvudsak bedöms uppnå målen för verksamheterna och därför bidrar till uppfyllelse av kommunfullmäktiges tre inriktningsmål för år 2019. Efter budgetjusteringar redovisas ett underskott med 4,8 mkr. Förvaltningen bedömer att 10 av kommunfullmäktiges 12 mål för stadsdelsnämndens verksamhetsområden kommer att uppnås helt under året och att två mål kommer att uppnås delvis. Merparten av indikatorerna bedöms uppnås liksom nämndens mål. Ett arbete pågår för att ytterligare förbättra måluppfyllelsen och utveckla ekonomistyrningen.

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

De personer som uppstår ekonomiskt bistånd får stöd och insatser som syftar till egen försörjning. Samverkan sker framförallt med jobbtorget men också med hälso- och sjukvården samt arbetsförmedling och försäkringskassan.

Socialtjänsten har som mål att stärka möjligheterna till ett självständigt liv för socialtjänstens målgrupper i stadsdelsområdet. Förebyggande arbete, tidiga insatser och insatser från den egna öppenvården prioriteras både när det gäller barn, unga och deras familjer samt vuxna med missbruk. Rättssäkerheten och likställighet är grundläggande i arbetet. Vuxna missbrukares livssituation förbättras efter insatser från förvaltningen. Förvaltningens socialpsykiatriska verksamheter fokuserar på att brukaren ska få ett gott bemötande och att delaktigheten för brukaren utvecklas. Att motverka hemlöshet och verka för mer självständiga och permanenta boendelösningar för hemlösa bland socialtjänstens målgrupper prioriteras och har gett resultat i en minskning av antalet hemlösa. Samhällsvägledning till nyanlända har byggts upp och utvecklas. Barnets rättigheter och delaktighet har stärkts genom att socialtjänstens myndighetsutövande enheter arbetar med att implementerar barnrättsarbetet i alla ärenden som berör barn. Rådgivning och insatser för personer som utsatts för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck finns tillgängliga på Relationsvårdscentrum.

Stadsdelsnämnden erbjuder individuellt anpassade stödinsatser till personer med funktionsnedsättning. Utförarenheterna inom funktionsnedsättningsområdet bedriver ett aktivt utvecklingsarbete för att öka brukarnas delaktighet och egenmakt.

Stadsdelsområdet upplevs huvudsakligen som tryggt, med attraktiva och välskötta parker. Allt fler miljöer görs tillgängliga. Förvaltningen följer systematiskt upp entreprenadavtalen för parkskötsel, renhållning och vinterväghållning. Samarbetet med entreprenören utvecklas kontinuerligt. Till hjälp i detta arbete används allmänhetens synpunkter och felanmälningar som kommer in bland annat via synpunktportalen.

Förskoleavdelningens arbete präglas i hög grad av den nya organisationen som trädde i kraft vid årsskiftet 2018/2019. Att utforma ledningsstrukturer som motsvarar behoven i den nya organisation samt att förankra och implementera arbetssätt och rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet syftar till att skapa likvärdiga verksamheter är ett gemensamt fokus som genomsyrar hela verksamheten.

Utvecklingsområden som ska bidra till likvärdiga förskolor i Hägersten-Liljeholmen pågår. Kompetensförsörjningsinsatser, implementering av förskolans nya läroplan samt rutiner för arbetet med en säker förskola är prioriterade områden jämte språk, matematik och naturvetenskap.

Även den planerade utvecklingen av arbetet för en mer effektiv användning av fördelade resurser pågår. Rutiner för samverkan mellan förskoleavdelning och avdelningen för samhällsplanering har utvecklats och reviderats och ska bidra till en helhetsbild av tillgång och efterfrågan av förskoleplatser i relationer till lokalbestånd och befolkningsprognos. Arbetet förväntas redan under 2019 ge resultat i form av en förbättrad balans mellan efterfrågan på förskoleplatser och lokaltillgång.

Äldreomsorgen har särskilt fokus på demensvården, stödet till anhöriga samt att säkerställa en mer likställig biståndsbedömning. Viktiga utvecklingsområden är fortsatt mat och måltiden, utveckling av hemtjänsten, en meningsfull tillvaro på vård- och omsorgsboende samt fortsatt utveckling av mötesplatserna för ett brett utbud av olika aktiviteter, kulturupplevelser och social gemenskap. Under hela september inbjuder äldreomsorgen till kulturfestival.

Genom ”Matlyftet” startades under våren en gemensam lunchgrupp vid Axelsbergs aktivitetscenter. Under hösten startas också en lunchgrupp på mötesplatsen Västertorpsträffen. Syftet är att förebygga ofrivillig ensamhet med fokus på måltiden.

Medarbetarna erbjuds kontinuerlig kompetensutveckling genom kurser, webbutbildningar, föreläsningar och nätverksträffar. Äldreomsorgens ombud med särskild kompetens inom olika områden har stor betydelse för verksamheternas kvalitets- och utvecklingsarbete.

Hemtjänsten har en specialiserad hemtjänstgrupp "demensgruppen" som är Silviahemscertifierad. Demensgruppen och demensombudens kompetens och insatser bidrar till att den enskilde kan behålla sin personlighet, integritet, sitt självbestämmande och sina funktioner, vilket har stor betydelse för den demenssjukes livskvalitet och hälsa. Antalet demensombud har utökats och finns inom varje hemtjänstområde.

Fruängsgården har erhållit medel för Silviahemscertifiering, som startar i höst.

Tryggt mottagande för en säker och trygg hemgång efter sjukhusvistelse fortsätter. En prioriterad utvecklingsfråga är samverkan med primärvården och primärvårdsrehabiliteringen. Den nya Regionala överenskommelsen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Stockholms län som börjar gälla tidigast från 2020-01-01, kommer att ställa ytterligare krav på en väl fungerande samverkan med den enskildes behov och trygghet i fokus.

Anhöriga erbjuds olika stödinsatser. Stadens program för stöd till anhöriga och äldreomsorgens rutiner utgör basen för utvecklingsarbetet av anhörigstödet.

En aktuell fråga är upprustningen och omstruktureringen av Fruängsgårdens servicehus, A-huset. Beslut fattats av kommunstyrelsen i september.

I augusti fanns totalt 66 lediga servicelägenheter varav 50 på Fruängsgårdens servicehus och 16 på Trekantens servicehus.

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Hägersten-Liljeholmen är ett stadsdelsområde som växer snabbt och där antalet kvadratmeter verksamhetslokaler ständigt ökar, inte minst inom förskolan som byggs ut i hög takt. Översyn görs också för att anpassa stadsdelens övriga boenden och verksamhetslokaler till förändrade behov. Energibesparande investeringar gjorts i nämndens verksamhetslokaler i samverkan med Micasa och SISAB som äger och förvaltar fastigheterna. Nybyggen och nyanskaffningar som sker är klimatsmarta och tar hänsyn till miljön.

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Inom nämndens verksamheter pågår flera utvecklingsprojekt som ger möjlighet för berörda verksamheter att utvecklas och pröva nytt. I det dagliga arbetet stärks medarbetarna att vara innovativa genom att ledningen visar tillit och har ett tydligt brukarfokus. Digitala verktyg används för att öka brukarnas egenmakt. En kartläggning av olika samverkansmönster har genomförts tillsammans med Skärholmens stadsdelsförvaltning, konsultföretaget Wexxa samt stadsledningskontorets idésluss. Resultatet kommer att vara en grund för att utveckla innovation genom samverkan.

Implementeringen av uppdraget "Hållbart arbetsliv" i syfte att minska sjukfrånvaron har inletts. Flera enheter utgör så kallade pilotenheter och flera aktiviteter är igång, bl a "aktiv sjukskrivning" och "sjuksköterska på plats".

Uppföljning av ekonomi

Prognosen visar ett underskott med 6,6 mkr före budgetjusteringar. Underskott finns främst inom äldreomsorgen och inom individ- och familjeomsorg. Efter budgetjusteringar redovisas ett underskott med 4,8 mkr.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Kommunfullmäktige har tagit fram fem mål för verksamhetsområdet. Stadsdelsnämnden har formulerat åtta nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om en modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla. Hur nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att alla fem mål för verksamhetsområdet och alla åtta nämndmål kommer att uppfyllas helt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort

 Uppfylls helt

Analys

Stadsnämnden bedömer att målet för verksamhetsområdet kommer att uppnås under året då underliggande nämndmål bedöms uppfyllas helt och då målvärdet för fem av åtta indikatorer bedöms uppfyllas.

Försörjningsstödstagare i stadsdelsområdet får individuella insatser i nära samarbete med förvaltningens och staden arbetsmarknadsåtgärder. I utredningen används stadens bedömningsinstrument *Initial bedömning*. Barnkonsekvensanalyser genomförs i ärenden som rör barn. Personer som står långt från arbetsmarknaden får stöd i samverkan med arbetsförmedling, försäkringskassa och läkare. Det finns möjlighet att få offentligt skyddat arbete (OSA) och Stockholmsjobb med olika former av anställningsstöd. Personer och

familjer som lever i osäkra boendeförhållanden får stöd av bolots och boskola. Ungdomar erbjuds att söka kommunala feriearbeten.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	1 %			1 %	1 %	1 %	2,8 %	Tertial 2 2019
Analys Nämndens resultat ligger stabilt på 1 %. Sammantaget resultatet för hela staden är 2,5 %. Bidragstagandet bland barnfamiljer i stadsdelsområdet är relativt lågt.								
   Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,8 %	1 %	0,77 %	0,87 %	0,8 %	0,8 %	1,6 %	Tertial 2 2019
Analys Andelen personer med ekonomiskt bistånd i stadsdelsområdet ligger fortfarande under 2018 års resultat trots att antalet bidragshushåll har ökat. Männen är i större omfattning bidragstagare än kvinnor både i stadsdelsområdet och i staden.								
   Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,55 %	0,6 %	0,5 %	0,56 %	0,55 %	0,57 %	1,1 %	Tertial 2 2019
Analys Andelen långvariga bidragstagare har minskat något i stadsdelsområdet. Det samma gäller i staden i stort. Män är i större utsträckning än kvinnor långvariga bidragstagare. Andelen långvariga bidragstagare är lägre i stadsdelsområdet än i staden.								
   Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	17 st	10 st	7 st	16 st	25 st	25 st	1 050 st	Tertial 2 2019
Analys Initialt inför 2019 bedömde förvaltningen att ett årsmål på 15 personer var rimligt utifrån att det under tidigare år varit svårt att hitta personer som lämpar sig för insatsen bland försörjningsstödstagarna i stadsdelen. Svårigheterna har varit att många försörjningsstödstagare som aktualiseras för insatsen behöver mer stöd och mer förberedelsestid för att kunna tillgodogöra sig ett stockholmsjobb vilket gör att många som aktualiserats inte i slutändan har kunnat börja anställningen. Utifrån att möjliggöra att stadens årsmål om 1050 personer i stockholmsjobb ska kunna realiseras höjde nämnden ambitionsnivån och årsmålet till 25. Nämnden bedömer att en ytterligare ökning av årsmålet inte är möjligt utifrån att insatsen inte är lämplig för många av de personer som har försörjningsstöd under lång tid i stadsdelsområdet och utifrån att nämnden saknar möjligheter att bekosta fler anställningar utan att detta medför att andra insatser som bättre lämpar sig för försörjningsstödstagarna får stå tillbaka.								
  Antal tillhandahållna platser för feriejobb	368			454	368	360 st	9 000 st	Tertial 2 2019
Analys Årsmålet uppnås då 368 ungdomar har erbjudits feriearbete under sommaren 2019. 1038 ungdomar ansökte om feriearbete.								
  Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	28			43	40	45 st	1 050 st	Tertial 2 2019
Analys Förvaltningen bedömer att målet inte kommer att uppnås helt. Informationsinsatser ska genomföras för att öka antalet tillhandahållna platser till Stockholmsjobb.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	97			128	100	100	Tas fram av nämnden	Tertial 2 2019
Analys								
Under vårterminen var 97 placerade i stadsdelen men alla är inte aktiva. Några hade studieuppehåll. Nya studenter placeras under hösten och andra avslutar sina studier. De nya studentlistorna för hösten finns ännu inte tillgängliga.								
Förskolorna har tagit emot 100-talet högskolestuderande på praktik. Stadsdelen har i samarbete med Stockholms Universitet (SU) haft en så kallad övningsförskola. Ett projekt som avslutades vid årsskiftet där man tagit emot ett stort antal studenter. Det är en del av kompetensutvecklingssatsningen liksom satsning på lokala handledarkurser i samverkan med lärosätena. De båda huvudlärosätena Södertörns högskola (SH) och SU ändrar sitt sätt att arbeta med praktikplatser och vill utforma kluster för mottagande av studenter. I nuläget är det oklart hur många studenter stadsdelen kommer att erbjudas. Handledarkurs kommer inte heller att erbjudas lokalt i stadsdelen i år, då lärosätena inte kan tillhandahålla utbildare. Medarbetarna söker själva kurser. Stadsdelen välkomnar även studenter från andra lärosäten. Organisationen för att ta emot studenter utvecklas och uppdaterar sina arbetssätt för att möta nya behov och krav.								
   Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	320 st	155 st	165 st	400 st	320	360 st	9 000 st	Tertial 2 2019
Analys								
368 ungdomar erbjöds feriearbete men 48 ungdomar valde att tacka nej till arbete under sommarlovet. Förvaltningen ser inte att det finns behov av att erbjuda feriearbete under höstlovet eller jullovet.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
  Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med samhällsvägledning för nyanlända, med särskilt fokus på att ge kunskaper om bostadssituationen.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Förvaltningen deltar i Arbetsmarknadsförvaltningens nätverk för chefer och handläggare för samhällsinformation till nyanlända och medverkar på så sätt till utvecklingen.			
  Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Förvaltningen har inte kallats till samarbetet rörande detta.			

Nämndmål:

Invånarna i stadsdelsområdet är självförsörjande

 Uppfylls helt

Beskrivning

- Arbetet med att erbjuda individuella insatser sker i nära samverkan med staden och förvaltningens arbetsmarknadsverksamheter.
- Evidensbaserade instrument för bedömning används både vid nybesök och vid långvarigt

behov av ekonomiskt bistånd.

- Barnkonsekvensanalyser genomförs när beslut ska fattas som påverkar barn.
- Offentligt skyddade anställningar för personer med funktionsnedsättning eller socialmedicinska svårigheter
- Rekrytering och anställning av feriearbetande ungdomar samt Stockholmsjobb.
- I samarbete med arbetsmarknadsnämnden vidareutveckla arbetet med Stockholmsjobb.
- Öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättningar att komma i arbete.
- Samverka externt med näringsliv och civilsamhälle för att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden.

Förväntat resultat

Alla invånare i stadsdelsområdet som är i behov av ekonomiskt bistånd för sin försörjning ges förutsättningar att kunna försörja sig själva genom att de erbjuds individuellt utformade insatser. Tröskeln till ett arbete är låg även för personer som uppburit försörjningsstöd under lång tid. Unga utan gymnasieexamen, äldre arbetslösa, personer med social problematik, fysisk och/eller psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar och utrikesfödda uppmärksammas särskilt och ges lokala arbetsmarknadsinsatser av god kvalitet så att de förbereds för insatser från Jobbtorgen. Unga i stadsdelsområdet erbjuds meningsfulla feriejobb som ett första steg in på arbetsmarknaden.

Det är lätt att få kontakt med enheten för ekonomiskt bistånd, både gällande ett nytt ärende eller i ett pågående ärende och den enskilde får tydlig information och god service rörande handläggningen, insatserna och besluten. Felaktiga utbetalningar minimeras då det är lätt för den enskilde att förstå hur hen ska medverka i utredningen.

All utredning inom ekonomiskt bistånd, liksom bedömning och erbjudande om insatser, sker med hög rättssäkerhet och utifrån gällande lagstiftning och stadens riktlinjer. Arbetet grundar sig på tillit och respekt för människors självbestämmande och integritet. Barnen i familjer som är i behov av ekonomiskt bistånd uppmärksammas särskilt och handläggningen utgår från ett tydligt barnperspektiv.

Analys

Nämnden bedömer att nämndmålet kommer att uppnås under året.

Andelen försörjningsstödstagare i stadsdelsområdet har ökat något. Andelen långvariga bidragstagare har minskat något. Oroväckande är dock att antalet bidragshushåll har ökat stadigt under de sista månaderna under 2018 och de första månaderna under 2019 och ligger kvar på en hög nivå. I SWECO:s prognos 2018 för bidragstagandet 2019 i stadsdelen förutspåddes en radikal minskning och det är utifrån denna prognos som medelstilleddning och förvaltningens planering av budget och bemanning har gjorts. De grupper som ökat är nyanlända som under eller efter etableringsperioden har behov försörjningsstöd, unga vuxna som omfattas av den s.k. gymnasielagen och ensamkommande flyktingbarn som återförenas med sina familjer. Försörjningshinder rörande sjukskrivning har minskat något medan försörjningshinder kopplat till låg ersättning från arbetsförmedlingen har ökat.

Arbetslösa försörjningsstödstagare erbjuds i första hand insatser från jobbtorget. Det finns möjlighet att få arbetsträna i förvaltningens egen regi och för personer som står långt ifrån den

ordinarie arbetsmarknaden finns offentlig skyddad anställning (OSA) och stockholmsjobb. En konsultläkare ger socialsekreterarna stöd i att bedöma läkarunderlag för sjukskrivning och ger stöd vid ansökan om sjukersättning. Förvaltningen deltar i FINSAM:s projekt multikompetenta team. Den del som rör samverkansteam knutna till vårdcentralerna avslutas nu. Slutsatserna från projektet är att en hel del problem kvarstår i samverkan.

I mars 2019 slog förvaltningen samman enheten för ekonomiskt bistånd och vuxenenheten. Den nybildade enheten fick även ansvar för arbetsmarknadsåtgärder och samhällsinformation till nyanlända. Den organisatoriska förändringen genomfördes bland annat för att öka möjligheterna till ett mer teambaserat arbetssätt med de personer som är aktuella för insatser både utifrån missbruksproblematik och försörjningsproblem. Det finns flera prioriterade utvecklingsområden rörande handläggningens organisation, tillgänglighet och bemötande av försörjningsstödstagare.

Ett problem är att de sökande i dag får vänta på sitt första möte på Jobbtorget. Väntetider på en månad eller mer förekommer för unga vuxna men även periodvis för den äldre målgruppen. Jobbtorgsorganisationen bedömer att väntetiderna är följderna av resursbrist. Detta och de stora neddragningar som sker inom Arbetsförmedlingen drabbar de arbetslösa försörjningsstödstagarnas möjligheter till stöd ut i arbete och riskerar att förlänga bidragstiderna.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsområdet upplevs huvudsakligen som tryggt, med attraktiva och välskötta parker. Allt fler miljöer görs tillgängliga. Förvaltningen följer systematiskt upp entreprenadavtalen för parkskötsel, renhållning och vinterväghållning. Samarbetet med entreprenören utvecklas kontinuerligt. Till hjälp i detta arbete har förvaltningen en mycket aktiv allmänhet som lämnar synpunkter och felanmälningar bland annat via synpunktportalen.

Förvaltningen genomför trygghetsarbete och utvecklingsarbete för ökad trygghet och säkerhet i form av närmiljövandringar, fokusgrupper, samverkansgrupper. Trygghetsmätningar och brukarundersökningar är en del av underlaget för utvecklingsarbetet. Medel söks för att göra trygghetsskapande investeringar i miljön. Det kan gälla belysning, ändring i vegetation eller omdaning av miljöer som av någon anledning upplevs otrygga. Genom lokala brottsförebyggande rådet (BRÅ) sker ett aktivt brottsförebyggande arbete.

Trygghetsskapande åtgärder sker i samverkan med bland annat trafikkontoret, lokalt näringsliv och föreningsliv samt kommunala verksamheter.

Förvaltningen har reviderat riktlinjer mot våldsbejakande extremism och anvisningar för stöd till lokala föreningar i stadsdelsområdet. En rad föreningar bidrar till upplevelse av meningsfullhet, gemenskap och delaktighet. Detsamma gäller stadsdelsförvaltningens kommunala verksamheter som träffpunkter för äldre, ungdomsverksamheter med flera.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)						100 %	100 %	2019
Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där man bor				80 %		80 %	77 %	2019
Analys Resultatet ligger under nämndens årsmål och har sjunkit något sen året innan. Det är dock viktigt att notera att resultatet ligger över kommunfullmäktiges årsmål. Kvinnors upplevelse av trygghet har ökat något. Resultatet ligger i nivå med 2015 års resultat och under året har en mängd insatser gjorts för att stärka tryggheten i stadsdelsområdet.								
Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning				74 %		74 %	71 %	2019
Analys Uppfylls helt								
Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden				72 %		71 %	71 %	2019
Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön						88 %	88 %	2019

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mot våldbejakande extremism.	2019-01-01	2019-08-31	
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna inventera behovet och lämplig geografisk placering av nya parklekar.	2019-01-01	2019-12-31	
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna och de ekonomiska konsekvenserna för fler parklekar med djur i staden.	2019-01-01	2019-12-31	
Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att utreda vilka områden som kan läggas till - och utöka redan godkända områden – som platser där stadens ordningsvakter verkar för att skapa trygghet för medborgarna.	2019-01-01	2019-12-31	
Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och i samverkan med polis och fritidsverksamhet inrätta och bidra till lokala operativa samverkansforum för barn i behov av samlade insatser från skola och socialtjänst.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Samverkan sker i SAMBA-gruppen med polisen, elevhälsa, fältassistenter, fritidsgårdarna, kuratorer från ungdomsmottagningen och församlingarna.			
Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

Hägersten-Liljeholmen är ett tryggt och säkert stadsdelsområde med välskötta parker

● Uppfylls helt

Beskrivning

Löpande uppföljning av drift och underhåll som utförs av entreprenör. Trygghetssamverkan genom Lokala BRÅ, platssamverkan och samverkansöverenskommelse med polisen. Genomföra trygghetsinventeringar samt trygghetsskapande investeringar och åtgärder med hjälp av trygghetsmedel.

Förväntat resultat

Den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet ökar i stadens mätningar. Invånare och besökare i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga i stadsmiljön och anser att parkerna är attraktiva att vistas i. Parkerna är rena och erbjuder goda förutsättningar för besökare att själva bidra till att stadsmiljön är ren genom ett ändamålsenligt antal sopkärl. Antalet felanmälningar angående renhållning minskar. Lekplatserna är i gott skick och fel åtgärdas snabbt. Parkmiljön är tillgänglig och hinder avhjälpas effektivt. Samverkan kring trygghetsfrågorna är välfungerande och har tydliga strukturer. Lokala BRÅ arbetar effektivt och målstyrt och kan på så sätt tidigt identifiera risker och anpassa hur resurserna styrs. Trygghetsinventeringarna ger en god överblick av vilka åtgärder i stadsmiljön som ska prioriteras. Medarbetare har god kunskap om hur de ska arbeta mot våldsbejakande extremism.

Analys

Trygghet i parkmiljö och på andra platser i det offentliga rummet är högt prioriterat och frågan arbetas med från flera håll samtidigt. Stadsdelsförvaltningen fortsätter sitt arbete med att säkra upp tryggheten i stadsdelsområdet. Lokala BRÅ har möten kontinuerligt för att samverka kring trygghetsfrågor - där trygghet i park är en del. Stadsdelsförvaltningen har systematisk uppföljning av entreprenörens parkskötsel. Hägersten-Liljeholmens aktiva allmänhet hjälper genom tyck-till-appen förvaltningen att säkra ett rent, snyggt och tryggt stadsdelsområde. Andelen ärenden som berör barmarksrenhållning och papperskorgar har gått ner under året, jämfört med samma period året innan. Stadsdelsförvaltningen kompletterar med nya sopkärl på platsen där antalet bedömts vara undermålig.

Under året har också förvaltningen sökt och beviljats trygghetsmedel för ytterligare trygghetsskapande åtgärder, bland annat kommer förvaltningen att säkra tryggheten längs parkvägar och gångtunnlar. Trygghet är inte ett statiskt tillstånd, människors upplevda trygghet på platser kan förändras över tid. Stadsdelsförvaltningen jobbar därför löpande med trygghetsfrågan.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Avdelningen för samhällsplanering ska följa upp upphandlad parkentreprenad.	2019-01-01	2019-12-31	
✓ Avdelningen för samhällsplanering ska genomföra trygghetsinventeringar i stadsmiljön tillsammans med berörda aktörer för att identifiera trygghetsskapande åtgärder.	2019-01-01	2019-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Trygghetsinventeringar genomförs på platser där vi får indikationer på att platsen upplevs som otrygg, eller där förvaltningen ser ett behov av annat skäl. Trygghetsinventeringar är planerade både under våren och till hösten då nya ansökningar för trygghetsmedel ska göras i samband med verksamhetsplanen för 2020.			
Avdelningen för samhällsplanering ska samverka med lokalt näringsliv, civilsamhället, polis, stadens berörda nämnder och bolag samt andra relevanta aktörer genom platssamverkan.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Pågår enligt plan. Bland annat finns platssamverkan i Liljeholmen med berörda aktörer.			
Avdelningen för samhällsplanering ska samverka med trafiknämnden för att genomföra åtgärder som förbättrar belysningen i stadsmiljön.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Pågår enligt plan			
Avdelningen för samhällsplanering ska utveckla trygghetsarbetet inom det lokala brottsförebyggande rådet.	2019-01-01	2019-12-31	
Stadsdelsnämnden ska följa den lokala handlingsplanen mot våldsbejakande extremism och delta i stadens gemensamma utbildningsinsatser.	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

Uppfylls helt

Analys

De utvecklingsområden som prioriterats under året i riktning mot en likvärdig förskola genomförs enligt lagd planering. Den omorganisation av förskoleenheterna som genomfördes i samband med årsskiftet har sannolikt påverkat resultatet för de indikatorer som är kopplade till brukarundersökningen och som inte nåtts fullt ut. De nämndmål som är kopplade till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet bedöms uppfyllas. Förvaltningens samlade helhetsbedömning är med hänsyn tagen till dessa faktorer att målet nås.

Ny organisation för förskolorna

Förskoleenheternas arbete präglas i hög grad av den nya organisationen som trädde i kraft vid årsskiftet 2018/2019. Att forma ledningsstrukturer som motsvarar behoven i de nya organisationerna samt att lära känna nya verksamheter med dess medarbetare är prioriterat i verksamheterna. Även att förankra och implementera arbetssätt och rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på pedagogisk dokumentation i syfte att skapa likvärdiga verksamheter är ett gemensamt fokus som genomsyrar verksamheternas planering och de utvecklingsarbeten som pågår. Sannolikt kommer detta arbete att genomsyra verksamheterna under hela 2019.

Den nya organisationen har också medfört att flera övergripande utvecklingsarbeten pågår som ska bidra till likvärdiga förskolor och ökad kvalitet. Införandet av skolplattformen, kompetensförsörjning och arbetssätt och metoder för säker förskola är några av de områden som prioriterats och inletts hittills under året. I de övergripande utvecklingsarbetena ingår

även att utveckla formerna för avdelningens systematiska kvalitetsarbete. Rektorenas delaktighet och engagemang är en förutsättning och ingår i arbetet.

Introduktionsförskola

Förvaltningen kommer under hösten starta en Introduktionsförskola samlokaliserad med en förskoleenhet. Introduktionsförskolan riktar sig till i första hand utrikesfödda och nyanlända familjer. Det ska vara en öppen verksamhet som ska fungera som en lots till ordinarie förskola. Introduktionsförskolans verksamhet ska arbeta för att motivera föräldrar att låta barnen delta i ordinarie förskoleverksamhet, bidra till framgångsrik språkutveckling samt stödja föräldrars möjlighet till studier och arbete.

Verksamheten kommer att erbjuda med specifikt riktade aktiviteter för både barn och vårdnadshavare i samarbete med olika aktörer såsom förskollärare inom verksamheten, samhällsvägledare, SFI, arbetsförmedlingen, föräldrastödjare, BVC samt övriga förskolor inom stadsdelen.

Uppstarten av verksamheten kommer att ske tillsammans med samhällsvägledaren inom stadsdelen samt i samverkan med Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) som driver anläggningen Bjällerkransen i Västertorp där det finns lägenheter för 167 hushåll. På Bjällerkransen bor idag ett 40-tal barnfamiljer, i åldersgruppen 0-5 år fanns i juli 2019 ca 40 barn.

En inventering och kartläggning görs över hur många barn/familjer som kommer att vara aktuella för verksamhetsstarten under hösten. Under våren kommer verksamheten att utökas då ett nytt boende som omfattar 60 lägenheter vikta för nyanlända familjer kommer att stå färdigt

Kompetensförsörjning

Andelen förskollärare är fortfarande lägre än det mål staden har satt, andelen har dock ökat från 31,5 % till 37,4 %. Kompetensförsörjningsarbetet med extra fokus på förskollärare är därför fortfarande prioriterat. Arbetet med att utforma organisation för introduktionsperioden för nyexaminerade förskollärare är klart om kommer att tas i bruk under hösten.

Organisationen innebär att samtliga nyexaminerade förskollärare får en mentor och att det finns likvärdiga strukturer för vad introduktionsperioden ska omfatta.

Att ta emot studenter en viktig väg till rekrytering, både förskollärare och barnskötare. Förskoleavdelningen har totalt ca 100 blivande förskollärare som gör sin verksamhetsförlagda utbildning i Hägersten-Liljeholmen. Inför hösten kommer också ett trettiotal barnskötarstudenter att göra sin APL, arbetsplatsförlagt lärande, inom verksamheterna.

Genom att ta emot dessa och erbjuda en väl organiserad praktikperiod och handledare med hög kompetens ökar förvaltningen möjligheterna till framtida rekryteringar. Under våren har den tidigare vfu-organisationen reviderats för att ytterligare skapa bättre förutsättningar för att rekrytera förskollärare.

Systematiskt kvalitetsarbete

Två nya enheter inrättades i samband med att den nya organisationen trädde i kraft i januari. Enheten för barn i behov av särskilt stöd, Resursenheten, har format ett resursteam för konsultation och handledning till förskolorna, teamet består av två specialpedagoger samt en förskolepsykolog. Satsningen på resursteam är ett uttalat behov från verksamheterna och

specialpedagogen är efterfrågad.

Utvecklingsenheten samordnar och ansvarar för pågående övergripande utvecklingsarbeten som exempelvis arbetet med kompetensförsörjningsplanen, implementeringen av förskolans nya läroplan samt införandet av skolplattformen. Arbetet under året visar ett sammanhållet och övergripande kvalitetsarbete där verksamheterna är aktiva och delaktiga ger kraft till kvalitetsutvecklingen.

Två förskoleenheter deltar i ett pilotprojekt som syftar till att utveckla formerna för den kommunala utvärderingen. Den stadövergripande delen av projektet är inte avslutat ännu och resultatet kommer därför redovisas under senare delen av våren. Kopplat till projektet och i syfte att utveckla arbetssätt och metoder för hur undervisning kan bedrivas samt för att ta tillvarata förskollärares kompetens planeras för ett lokalt pilotprojekt med komprimerad undervisningstid mellan 9-15. Planeringen och genomförande sker under senare delen av hösten 2019

Förskolans nya läroplan trädde i kraft 1 juli 2019. Förskollärares roll som ansvarig för att bedriva undervisning stärks och nya begrepp som utbildning och undervisning introduceras. I samband med halvårsskiftet ska enligt skollagen tidigare förskolechef tituleras rektor. Insatser för implementering av läroplanen planeras för samtliga medarbetare under hösten 2019.

Effektiv resurshantering

Arbetet för en mer effektiv användning av fördelade resurser pågår. Under våren har förskoleavdelningen och avdelningen för samhällsplanering utvecklat och reviderat sin samverkansrutiner i syfte att ge en helhetsbild av tillgång och efterfrågan av förskoleplatser i relationer till befintliga lokaler, nybyggnation och befolkningsprognos. Syftet är att på sikt fördela verksamheternas resurser mer effektivt. Arbetet löper på som planerat och förväntas redan under 2019 ge resultat genom en tydligare helhetsbild av behov samt en förbättrad framförhållning av lokalbehov.

Under våren utformades en så kallad ledningsrapport. Rapporten ska ge en övergripande bild av förskoleenheternas resultat och innehåller relevanta nyckeltal avseende ekonomi, HR och kärnverksamhet. Rapporten ska användas för resultatdialog mellan avdelningschef och förskolechef i syfte att tidigt identifiera samverkande faktorer som påverkar enheternas resultat och kvalitet. Resultatdialogerna startar andra halvåret 2019.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	37,4 %	2 %	28 %	36,2 %	35 %	41 %	41 %	Tertial 2 2019
Analys Stadens mål om 41 % förskollärare i verksamheterna nås inte då andelen förskollärare blev 37,5 %. Det är dock en ökning från tertial 1 då resultatet var 31,5 %. Den stora bristen på förskollärare i Stockholmsregionen påverkar rekryteringsmöjligheterna. Arbetet med en långsiktig kompetensförsörjning fortsätter. Arbetet omfattar strukturer för att ta emot studenter, erbjuda mentorskap för nyexaminerade förskollärare samt goda kompetensutvecklingsmöjligheter för alla medarbetare.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	84 %	83 %	85 %	87 %		90 %	90 %	2019
Analys Målet om 85 % nås delvis resultatet blev 84 %. Det systematiska kvalitetsarbetet är prioriterat och kontinuerligt pågående i verksamheterna. Flera olika utvecklingsinsatser för att stärka och utveckla detta pågår, både övergripande och lokalt ute på förskoleenheterna. Även samverkan med hemmet är prioriterat och förskolorna arbetar kontinuerligt med att utveckla formerna för så att verksamhetens innehåll synliggörs för vårdnadshavarna.								
 Antal barn per grupp	16,3 barn/avd.			16,6 barn/avd.	16 st	16	16	Tertial 2 2019
Analys Målet om i genomsnitt 16 barn i grupperna nås. Förskoleplats erbjuds inom stadens garantitid om tre månader och balanseras mot andra mål som budget i balans och lokalernas utformning. Förvaltningen har via skolverket ansökt om statsbidrag för insatser i syfte att minska barngruppernas storlek.								
 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,5 st			5,4 st	4,9 st	4,9	4,9	Tertial 2 2019
Analys Stadens mål om 4,9 barn per medarbetare nås delvis då resultatet visar 5,5 barn per medarbetare. Siffran är oförändrad sedan tertial 1. Antalet barn per medarbetare balanseras mot mål om förskoleplats inom garantitiden, tre månader, och budget i balans.								
 Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget				3,3		3,8	3,8	2019
Analys Stadens mål om 3,8 nås sannolikt inte. Förskoleenheterna beskriver att de fortlöpande arbetar på olika sätt för utveckla arbetssätt och metoder som ska stärka medarbetarnas bedömarkompetens och på så sätt nå en likvärdig samsyn i hur arbetslagen gör sina värderingar. Tidigare erfarenhet visar att arbetslag med hög kompetens tenderar att göra bedömningar som understiger deras kapacitet samtidigt som arbetslag med något lägre kompetens tenderar att överskatta sin förmåga.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda sommarkolloverksamhetens avgiftsmodell, både gällande dygnsavgiften per barn och de inkomstspann som ligger till grund för de olika avgiftsnivåerna	2019-01-01	2019-12-31	
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla arbetssätt och rutiner för att säkerställa att utbildningsnämndens samordningsansvar för elever med upprepade och längre frånvaro är väl fungerande oavsett huvudman	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Samverkan sker med grundskolechefen och berörda verksamheter inom förvaltningen.			

Nämndmål:

Alla barn i förskolan utvecklar sin förståelse för grundläggande demokratiska värden

Uppfylls helt

Beskrivning

Alla barn, oavsett könstillhörighet, ges lika möjlighet att uttrycka tankar och åsikter och har på så sätt möjlighet till delaktighet och inflytande över sin vardag. Barnkonventionens intentioner är tydliga i verksamhetens utformning. Förskolans medarbetare använder pedagogisk dokumentation för att synliggöra och lyfta barnets perspektiv.

Förväntat resultat

Alla barn i de kommunala förskolorna kan utifrån sina förutsättningar påverka verksamheten och är delaktiga i att ta ansvar för miljön på förskolan.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås.

Resultaten för de indikatorer som är kopplade till brukarundersökningen visar att målen inte nåtts fullt ut. Sannolikt har resultaten från brukarundersökningen generellt påverkats av den omorganisation av förskoleenheterna som genomfördes i samband med årsskiftet. Den nya organisationen har gjort att ett stort antal förskolor bytt ledning och detta kan ha påverkat vårdnadshavarnas bedömning då organisationen var helt ny då förskoleundersökningen genomfördes i februari. Med hänsyn tagen till denna faktor gör därför förvaltningen bedömningen att målet ändå nås.

Den nya organisationen som genomfördes i samband med årsskiftet präglar tydligt utvecklingsarbetet. Likvärdiga förskolor är ett centralt ledord och de övergripande utvecklingsarbeten som pågår sker i samverkan med rektorena.

Under året har ett omfattande utvecklingsarbete pågått som omfattar både fysisk barnsäkerhet samt likabehandlingsarbetet i form av nya gemensamma rutiner för aktiva åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling. Samtliga rutiner och arbetssätt vid akuta situationer har reviderats utifrån stadens *Program för säker förskola*. Materialet ersätter tidigare dokument och implementeras på förskoleenheterna under hösten 2019.

Barns inflytande lyfts och betonas särskilt i förskolans nya läroplan. I syfte att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet och för att bidra till likvärdiga förskolor utformar förskoleverksamheten därför gemensamma mallar som kan användas av förskoleenheterna för att synliggöra barns inflytande i den pedagogiska dokumentationen. Mallarna kommer att användas i planering- och bedömningsverktyget, POB:en som är kopplad till skolplattformen.

Arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering och trakasserier styrs av skollagen och är en central del av förskolornas likabehandlingsarbete. Arbetet ska ske kontinuerligt och löpande i verksamheterna. För att stärka möjligheterna till likvärdiga förskolor har ett övergripande stödmaterial utarbetats som ska vara till stöd för förskolornas arbete.

Behovet av specialpedagogiskt stöd är ett utvecklingsområde som identifierades inför bildandet av den nya organisationen och som är nära kopplat till den nya organisationen.

Under året har en ny enhet, Resursenheten, bildats. Enheten har två huvudsakliga uppdrag. Fördelning och uppföljning av extra medel för barn i behov av särskilt stöd samt handledning, konsultation och kompetensutveckling med specialpedagogisk inriktning till stöd för arbetslagen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
♀ Andel föräldrar som anser att de på ett enkelt sätt kan kommunicera digitalt med sitt barns förskola.	55	54	55		70	70		2019
Analys Målet om 70 % uppnås inte. Förskolorna kommunicerar digitalt på olika sätt med vårdnadshavarna. Exempel på detta FNS, frånvaro och närvaro-registrering, barnens vistelsetider och månadsbrev. Skolplattformens startsida för vårdnadshavarna planeras tas i bruk under hösten 2019 vilket sannolikt kommer att påverka resultatet så att fler vårdnadshavare anser att de kan kommunicera digitalt med sitt barns förskola.								
♀ Andelen föräldrar som anser att barnen på förskolan ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning.	92	92	93			95		2019
Analys Målet om 95 % uppnås delvis. I jämförelse med 2018 då resultatet blev 91 % är resultatet dock liten ökning. Ett övergripande utvecklingsarbete pågått under året avseende aktiva åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling. Ett stödmaterial har utformats till stöd för att utveckla och synliggöra förskolornas likabehandlingsarbete. Syftet är dels att stärka barnsäkerhets- och likabehandlingsarbetet dels att öka likvärdigheten mellan förskolorna.								
♀ Föräldrarnas sammanfattande omdöme om förskolans arbete med normer och värden	89	88	91			92		2019
Analys Målet om 92 % nås delvis. Resultatet blev 89 % i jämförelse med 2018 då resultatet var 90 %. Arbetet med normer och värden pågår kontinuerligt på förskolorna och perioden har präglats av ett övergripande arbete runt barns rättigheter och barnsäkerhet. Samtliga förskolor arbetar aktivt och kontinuerligt med åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling. Ett stödmaterial har utformats till stöd för att utveckla och synliggöra förskolornas likabehandlingsarbete. Syftet är dels att stärka barnsäkerhets- och likabehandlingsarbetet dels att öka likvärdigheten mellan förskolorna. En möjlig orsak till ett lägre resultat skulle kunna vara den omorganisation som genomfördes i samband med årsskiftet då flertalet förskolor fick ny ledning vilket kan ha påverkat vårdnadshavarnas bedömning.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förskoleavdelningen ska erbjuda skolplattformens redaktörer fortbildning om digital kommunikation.	2019-01-31	2019-12-31	
Analys Förskoleavdelningen har tagit fram ett utbildningsmaterial för fortbildning av redaktörer på alla enheter. Materialet har utformats i samverkan med förskoleavdelningens övergripande digitaliseringsnätverk och förvaltningens kommunikatörer. Materialet innehåller bland annat en publiceringspolicy med riktlinjer för digital kommunikation med vårdnadshavare. Samtliga förskolor har redaktörer som genomgått fortbildning med materialet som utgångspunkt.			
Förskoleavdelningen ska inrätta en enhet för barn i behov av särskilt stöd.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Uppbyggnaden av enheten pågår. Enheten består av, utöver enhetschef, en förskolepsykolog samt två specialpedagoger. Enhetens huvudsakliga uppdrag är att fördela och följa upp extra medel avsatta för barn i behov av särskilt stöd samt tillhandahålla handledning och konsultation till arbetslagen med specialpedagogisk och psykologisk inriktning.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förskolorna ska utveckla användandet av skolplattformen till en kommunikationskanal med vårdnadshavare för att synliggöra barnets lärande.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Samtliga förskolor rapporterar barnens frånvaro och närvaro via skolplattformens närvarosystem FNS. Skolplattformens startsida har ännu inte tillgängliggjorts för vårdnadshavarna. I avvaktan på detta har förskoleavdelningen tagit fram en publiceringspolicy med riktlinjer för digital kommunikation med vårdnadshavare. Detta kommer att öka möjligheterna att kommunicera digitalt med vårdnadshavarna.			
Förskolorna ska utveckla sina arbetssätt med pedagogisk dokumentation där skolplattformen är ett av flera verktyg.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Införandet av skolplattformens Planering- och bedömningsverktyg, PoB, där det systematiska kvalitetsarbetet kommer att dokumenteras, har påbörjats. En arbetsgrupp har tagit fram stadsdelsgemensamma mallar för pedagogisk dokumentation. De gemensamma mallarna är klara och kommer att ligga till grund för enheternas lokala utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet i PoB-en.			

Nämndmål:

Alla barn i förskolan utvecklas och lär utifrån sina förutsättningar i pedagogiska miljöer av hög kvalitet

Uppfylls helt

Beskrivning

Förskolorna ska utifrån sina förutsättningar bedriva likvärdig utbildning. Språk, matematik och naturvetenskap tillsammans med hållbar utveckling är prioriterat i arbetet. Kompetensförsörjning, gemensamma strukturer för det systematiska kvalitetsarbetet samt en effektiviserad resursanvändning inom förskoleenheterna är ytterligare centrala utvecklingsområden. Implementeringen av den reviderade läroplanen ska inledas och ligga till grund för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Förväntat resultat

Alla barn i de kommunala förskolorna utvecklas och lär utifrån sina förutsättningar.

Analys

Förvaltningen bedömer att målet nås.

Resultaten för de indikatorer som är kopplade till brukarundersökningen visar att målen inte nåtts fullt ut. Sannolikt har resultaten från brukarundersökningen generellt påverkats av den omorganisation av förskoleenheterna som genomfördes i samband med årsskiftet. Den nya organisationen har gjort att ett stort antal förskolor bytt ledning och detta kan ha påverkat vårdnadshavarnas bedömning då organisationen var helt ny då förskoleundersökningen genomfördes i februari. Med hänsyn tagen till denna faktor gör därför förvaltningen bedömningen att målet ändå nås.

Det systematiska kvalitetsarbetet pågår kontinuerligt och löpande i verksamheterna. Under hösten kommer POB:en, ett planering- och bedömningsverktyg i skolplattformen att tas i bruk. För att öka likvärdigheten mellan förskolorna och stödja enheternas arbete med utveckla

det systematiska kvalitetsarbetet har en arbetsgrupp utformat gemensamma mallar som kommer att kunna användas i verktyget. Mallarna ska ligga till grund för arbetslagens pedagogiska dokumentation. Då föräldrarna får tillgång till skolplattformen kommer detta även att bidra till ökad möjlighet till insyn och kunskap om verksamhetens innehåll.

Förskolans samtliga medarbetare kommer att erbjudas kompetensutveckling i om förskolans nya läroplan. Cirka 900 medarbetare kommer att delta i en föreläsning om den nya läroplanen. Inför föreläsningen har ett arbetsmaterial tagits fram som kan användas både för diskussion och reflektion i arbetslagen och i anslutning till föreläsningen. Rektorer och biträdande rektorer deltar i en särskild högskoleutbildning som erbjuds av staden i samverkan med Uppsala universitet och som är kopplad till den nya läroplanen och undervisning i förskolan.

Övrig fortbildning som genomförs och som förväntas bidra till ökad kvalitet i förskolan är grundutbildning till barnskötare, vidareutbildning till förskollärare samt en särskild satsning på kompetensutveckling om barns språkutveckling.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/pojkar	Utfall kvinnor/flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
♀ Andel föräldrar som upplever att deras barn har möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud på förskolan	52	52	53			65		2019
Analys Målet om 65 % nås inte. Förskolorna uttrycker att de behöver kommunicera tydligare till vårdnadshavarna vad kultur i förskolan innebär och att kulturbegreppet omfattar fler aktiviteter än exempelvis teater- eller besök på museum. Under hösten kommer förskoleverksamheten att formulera ett ställningstagande som ska förtydliga vad kultur i förskolan kan vara och vad begreppet omfattar.								
♀ Andel föräldrar som är nöjda med förskolans arbete med utveckling och lärande	77	76	79			85		2019
Analys Målet om 85 % nås inte då resultatet blev 79 %. Under hösten kommer POB:en, ett planering- och bedömningsverktyg i skolplattformen att tas i bruk. För att öka likvärdigheten mellan förskolorna och stödjande enheternas arbete med utveckling och lärande har en arbetsgrupp utformat gemensamma mallar som kommer att kunna användas i verktyget. Då föräldrarna får tillgång till skolplattformen kommer detta att bidra till ökad möjlighet till insyn och kunskap om verksamhetens innehåll.								
♀ Andel föräldrar som är nöjda med förskolans samverkan med hemmet	79	78	81			85		2019
Analys Målet om 85 % nås inte då resultatet blev 79 %. Förskolorna arbetar på olika sätt med att samverka med vårdnadshavarna, exempelvis genom föräldramöten, förskoleråd, månads- eller veckobrev, samtal om barnens utveckling och lärande samt olika former av vernissager då verksamheten visas. Även detta resultat kan ha påverkats av den omorganisation som genomfördes i samband med årsskiftet. Förskolorna fortsätter att arbeta med att utveckla formerna för samverkan med hemmet.								
♀ Andel vårdnadshavare som upplever att deras barn använder digitala verktyg i sitt lärande	61	61	61			65		2019

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Målet om 65 % nås inte. Digitala verktyg är relativt nytt inom förskolans verksamheter och det ser olika ut mellan förskolorna i hur långt man kommit i arbetet. I syfte att stärka likvärdighet mellan förskolorna har förskoleavdelningen tagit fram en gemensam målbild för digitaliseringen i stadsdelen. En arbetsgrupp har utformat en mobil <i>Digital verkstad</i> som en del av verksamhetens satsningar för likvärdig digitalisering. Tanken är att ge pedagoger och barn möjlighet att pröva och lära sig på egna villkor, i sin verksamhet, utifrån lokala behov och förutsättningar.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förskoleavdelningen ska erbjuda barnskötare med äldre utbildning särskild kompetensutveckling.	2019-01-31	2019-12-31	
Analys			
Påbyggnadsutbildningen för barnskötare med äldre utbildning planeras i samverkan med Midsommarkransens gymnasium och startar i oktober. Utbildningen har särskilt fokus på förskolans nya läroplan. 25 barnskötare är anmälda till utbildningen.			
Förskoleavdelningen ska i samverkan med avdelningen för samhällsplanering årligen genomföra en kartläggning för att identifiera och prioritera upprustningsbehov av förskolornas gårdar.	2019-01-01	2020-12-31	
Analys			
Arbetet pågår enligt plan. Samtliga förskolor kommer att kartläggas under hösten 2019 som grund för en underhållsplan. Genom underhållsplanen får verksamheten en mer säker planering avseende kommande underhållsbehov och möjligheterna till framförhållning och att planera för rätt prioriteringar ökar.			
Förskoleavdelningen ska inleda ett långsiktigt arbete med implementering av den reviderade läroplanen	2019-01-01	2020-12-31	
Analys			
Den 3 och 4 september kommer förskolans medarbetare att erbjudas en föreläsning om förskolans nya läroplan. ca 900 medarbetare är anmälda till föreläsningen. Förskolans utvecklingsenhet har i samarbete med förskolorna utformat ett arbetsmaterial som ska användas för diskussion och reflektion i arbetslagen i anslutning till föreläsningen. 20 förskolechefer och biträdande förskolechefer deltar i en fortbildning om undervisning i förskolan som erbjuds av staden i samverkan med Uppsala universitet.			
Förskoleavdelningen ska kartlägga och identifiera behovet av ledarskapsutveckling hos förskollärare och chefer.	2019-01-01	2020-12-31	
Analys			
Då förskolans nya läroplan betonar förskollärarens ledarskap är detta en del av det arbetsmaterial som tagits fram kopplat till implementering av förskolans nya läroplan. Samtliga rektorer inom förskolan kommer under hösten att erbjudas coaching till stöd att utveckla sitt ledarskap.			
Förskoleavdelningen ska samverka med avdelningen för samhällsplanering i syfte att effektivisera planeringen för lokalförsörjning.	2019-01-31	2020-12-31	
Analys			
Arbetet pågår enligt plan.			
Förskoleavdelningen ska uppmuntra och möjliggöra för medarbetare att fortbilda sig till förskollärare respektive barnskötare genom de fortbildningar som erbjuds i stadens regi.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Cirka 40 barnskötare vidareutbildar sig till förskollärare genom den fortbildning som staden erbjuder. För att så många medarbetare som möjligt ska ges möjlighet till grundutbildning till barnskötare erbjuder förvaltningen även en egen grundutbildning till barnskötare i samarbete med Midsommarkransens gymnasium. Utbildningen är densamma som den staden erbjuder. Utbildningen startar i oktober 2019. Hittills är ett tjugotal medarbetare anmälda.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förskoleavdelningen ska utforma en långsiktig kompetensförsörjningsplan.	2019-01-31	2019-12-31	
Analys Förskoleavdelningen har en långsiktig kompetensförsörjningsplan. Under året prioriteras arbetet med att utveckla strukturerna för att ta emot förskollärarstudenter och barnskötarelever, att utforma strukturer för mentorskap för nyexaminerade förskollärare, erbjuda goda utbildningsmöjligheter samt introduktion av nya medarbetare inom verksamheterna.			
Förskoleavdelningen ska utforma gemensamma arbetssätt och rutiner för arbetet med stadens riktlinjer för barnsäkerhet.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Revidering av arbetssätt och rutiner för att hantera akuta situationer, barnkonsekvensanalyser samt arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling har slutförts. Implementering av de reviderade dokumenten påbörjas under hösten 2019.			
Förskoleavdelningen ska utveckla arbetssätt för att fördjupa medarbetarnas kunskaper om pedagogisk dokumentation och bakomliggande teoretiska perspektiv.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Förskolan nya läroplan ger tydliga riktlinjer för hur verksamheten ska följas upp, utvärderas och utvecklas. För att stärka och utveckla medarbetarnas kompetens inom området har ett reflektionsmaterial utformats till stöd för att implementera förskolans nya läroplan, både i samband med planerad kompetensutveckling samt för att utveckla enheternas kontinuerliga systematiska kvalitetsarbete.			
Förskolorna ska utveckla arbetet med att stärka medarbetarnas digitala kompetens och kunskap om digitalt lärande.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Skolplattformens införande innebär ett stort fokus på digital kompetens för verksamheterna. Samtliga medarbetare har fått utbildning i skolplattformens FNS, frånvaro- och närvarosystem. Förskoleenheterna arbetar utifrån egna behov och förutsättningar med kompetensutveckling genom exempelvis lokala nätverk, workshops och föreläsningar. Det kollegiala lärandet är ett genomgående inslag i utbildningen. Förskoleavdelningen driver ett övergripande digitaliseringsnätverk i syfte att identifiera gemensamma utvecklings- och utbildningsbehov. Nätverket har också uppdrag att ta fram lösningar och ansvara för att implementera dessa inom sina respektive enhet. Förskoleavdelningen i har tagit fram en målbild för digitaliseringen i stadsdelen som en del av implementeringen av den nationella digitaliseringsstrategin. Målbilden ska bidra till likvärdig digitalisering i stadsdelens förskolor. En arbetsgrupp inom nätverket har tagit fram en mobil <i>Digital verkstad</i> som en av verksamhetens satsningar för likvärdig digitalisering. Tanken är att ge pedagoger och barn möjlighet att pröva och lära sig på egna villkor, i sin verksamhet, utifrån lokala behov och förutsättningar. Det kollektiva lärandet är i fokus. Två workshops är inplanerade för förskolans medarbetare i syfte att fördjupa de digitala kunskaperna samt om hur den digitala verkstaden kan användas.			
Förskolorna ska utveckla sina arbetssätt i syfte att stärka medarbetarnas bedömningskompetens i den webbaserade kvalitetsindikatorn.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Samtliga enheter arbetar på olika sätt för att följa upp och utveckla arbetet med WKI. Varje arbetslag gör en så kallad självskattning, en bedömning av hur väl de uppfyller kriterierna i WKI, under maj månad. Skriftlig återkoppling från förskolechef till varje arbetslag, reflektion i olika kvalitetsforum och workshops är exempel på hur enheterna kontinuerligt arbetar för att stärka medarbetarnas kompetens om verktyget.			
Förskolorna ska utveckla sina verksamheter med stöd av skolverkets verktyg för språk, matematik, naturvetenskap och digitalitet	2019-01-31	2019-12-31	
Analys Förskoleenheterna arbetar med de olika områdena, språk är dock prioriterat. Då den nya indelningen av resultatenheter startade 1 januari har förskolorna kommit olika långt i arbetet med skolverkets moduler. Flera enheter har tidigare arbetat med modulerna och avvaktar fortsatt arbete med verktyget under implementeringen av skolplattformen. För att stärka och utveckla arbetet med språk-, läs- och skrivutveckling deltar en representant från varje förskoleenhet i en utbildning som anordnas av skolverket, Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling, NCS. Utbildningen startade i			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
augusti 2019 och pågår fram till maj 2020.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bedömer att målet för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas under året. Förvaltningen kartlägger möjligheterna att ta emot personer för ungdomstjänst och bedömer att det kommer att finnas platser om det blir aktuellt att ta emot någon.

Individ- och familjeomsorg

Förvaltningen bedriver individ och familjeomsorg som tryggar att den enskilde behandlas likställt och rättssäkert. De individer som behöver insatser ges dessa i första hand i ett tidigt skede och i öppna former. På det områden där det finns används evidensbaserade metoder. Barnrättsperspektivet är väl inarbetat både i utredningar och insatser som direkt rör barn och ungdomar och i utredningar och insatser som riktas till vuxna som har barn i hushållet. I barn- och ungdomsvården arbetar man så långt det är möjligt för att trygga en stabil skolgång. Samverkan sker med skolan för att hitta nya metoder för att bryta omfattande skolfrånvaro. Under första och andra tertialen har förvaltningen byggt upp rutiner och samarbete med polisen för att kunna hålla allvarssamtal med unga förstagångsförbrytare inom 48 timmar. Personer som är utsatta för våld i nära relationer eller personer som utövar våld i nära relationer erbjuds stöd hos relationsvårdscentrum. Förvaltningen tillhandahåller en tillgänglig budget- och skuldrådgivning och personer som riskerar att vråkas från sina bostäder fångas upp i det vråkningsförebyggande arbetet. Familjer och enskilda som har kontakt med individ- och familjeomsorgen och som lever i osäkra boendeförhållanden kan få stöd av bolots. Förvaltningen utvecklar insatser särskilt inför utskrivning från psykiatrisk slutenvård. Personer som har stöd från socialpsykiatrin får stöd att nå arbetsmarknaden genom det utvecklingsarbete som pågår. Nyanlända ges tillgång till kompletterade samhällsvägledning.

Uppföljning av utvecklad samverkan mellan skola och socialtjänst

Tongivande för 2019 är uppdragen att nå ökad samordning med skola, polis och Region Stockholm. Dessa aktiviteter planeras, samordnas och följs upp av avdelningschef på övergripande nivå. Samverkan sker i SAMBA-gruppen med polisen, elevhälsa, fältassistenter, fritidsgårdarna, kuratorer från ungdomsmottagningen och församlingarna. Arbetet med skolan rörande barn med omfattande frånvaro pågår i samverkan med grundskolechefen. Socialtjänsten och förskolan ser över det interna samarbetet rörande barn som befaras fara illa. Det är för tidigt att kunna utläsa några effekter av detta utvecklingsarbete.

Uppföljning av arbetssätt och riktlinjer för att säkerställa att allvarssamtal hålls inom 48 timmar

En rutin för att erbjuda och genomföra ett allvarssamtal inom ramen för förhandsbedömningen med samtliga barn och unga som misstänks för ett brott för första

gången har upprättats. Rutinen utgår från två olika scenarios. Det första scenariot är ett nära och uppsökande samarbete mellan enhetens mottagningsteam och kommunpoliserna i området. När kommunpoliserna under kontorstid får kännedom om att en ungdom i området misstänks för ett brott anmäler de detta omgående till enhetens jourtelefon. Om personen visar sig tillhöra den prioriterade målgruppen för allvarssamtal kommer socialsekreterare från enheten omedelbart åka iväg för att delta i ett samtal på plats med polis, vårdnadshavare och den unge. Det andra scenariot är, att om polisen utanför kontorstid får kännedom om att en ungdom från området misstänks för ett brott och ungdomen visar sig tillhöra den prioriterade målgruppen för allvarssamtal, samt om brottet skett vid tidigare tillfälle faxas eller mailas polisanmälan in för hantering av jouren på mottagningsteamet som ser till att den unge och hans vårdnadshavare inom 48 timmar erbjuds och genomför ett allvarssamtal på enheten. Alla allvarssamtal registreras för verksamhetsuppföljning.

Under första tertialen pågick arbetet med samverkan och samordning. Under andra tertialen slutfördes rutinen för att testas i praktiken. Ett registrerat allvarssamtal har genomförts på enheten.

Omsorg om funktionshindrade

Personer som får stöd och service utifrån funktionsnedsättning tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap i de insatser som ges. Myndighetsutövningen sker rättssäkert för den enskilde och är lättillgänglig, samordnad och likställig. Förvaltningens dagliga verksamheter utvecklas för att kunna stödja brukaren vidare till arbete eller studier. Grupp- och servicebostäder i förvaltningens regi utvecklar formerna för de boendes egenmakt.

Uppföljning av handlingsplanen för förbättrad arbetsituation för socialsekreterare och biståndshandläggare

Stadens handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetsituation syftar till att anställda inom socialtjänsten och äldreomsorgen ska ges goda förutsättningar att utöva sitt arbete i enlighet med professionellt kunnande, yrkesetik och med lagstiftningens intentioner. De anställdas förutsättningar att utföra sitt arbete är avgörande för kvaliteten på verksamheternas tjänster.

Arbetet på enhetsnivå fortgår. Genom att utveckla introduktionen för nya medarbetare och fortlöpande erbjuda kompetensutveckling skapas utvecklingsmöjligheter. Avdelningarna för social omsorg och äldreomsorgen tar emot socionompraktikanter. Ett lokalt kompetens- och utvecklingsforum med representanter från de myndighetsutövande enheterna verkar sedan våren 2018 på uppdrag av ledningsgrupperna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Arsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel barn och unga som bedöms ha skyddsbehov som har kunnat placeras under trygga förhållanden	82,35	75 %	88,89 %		90	100 %	100 %	Tertial 2 2019
Analys								
Under de första två terminalerna har 17 barn och unga placerats eller omplacerats. 14 har bedömts kunna placeras under trygga förhållanden. Placeringarna följs upp regelbundet för att säkra barnen och de ungas trygghet. Unga lagöverträdare är								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
den målgrupp där det är svårast att tillförsäkra placeringar under trygga förhållanden då förvaltningen är beroende av SIS i denna vårdkedja samt då ungdomarna själva utgör en fara för sig själv och andra. Nyligen gjorda nationella uppföljningar visar också på att HVB i hög grad brister i att tillförsäkra de unga en trygg och säker vård på boendena. Detta är ytterligare något som försvårar vårt uppdrag. Här finns omfattande utvecklingsbehov.								
 Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 mån. efter avslutad insats.	82,5 %	83,2 %	81,8 %	87,1 %	84 %	84 %	84 %	Tertial 2 2019
Analys Resultatet en försämring i jämförelse med 2018. Det är troligtvis flera faktorer som spelar in. En faktor är att fler ungdomar och deras familjer själva ansöker om insats. Dock förekommer det att frivilliga insatser har avslutats på initiativ av barnet/den unge och/eller föräldrarna trots fortsatt vårdbehov vilket kan innebära att de återaktualiseras efter en tid. En annan betydande faktor är att barn- och ungdomsenheten under året aktivt har arbetat med att identifiera och avsluta beviljade frivilliga insatser som i praktiken inte har kommit i gång eller inte visar på förändring i riktning mot målen eller där det saknas behandlingsfölsamhet och insikt. Syftet har varit att skapa utrymme för nya brukare som har behov och undvika ett kösystem hos Familjestödsteamet. I dessa ärenden finns det en ökad risk för återaktualisering under året och om nytt behov uppkommer kan nya insatser beviljas, både under frivilliga eller tvingande former. Könsfördelningen visar på en större försämring hos flickorna. Förvaltningen har inte kunnat identifiera några skillnader i arbetssätt eller genomförande kopplat till kön.								
 Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering				91 %	92	92 %	Öka	2019
Analys Under 2019 genomförs brukarundersökningarna för dagliga verksamheter och boenden digitalt vilket framförallt innebär att brukaren själv besvarar enkäten utan inblandning från anhöriga eller god man. Utifrån det förändrade tillvägagångssättet är det svårt att göra en prognos för utfallet.								
 Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering				93 %		94 %	Öka	2019
Analys Årsmålet bedöms kunna uppnås.								
 Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri				30,25	25	25 %	25 %	2019
Analys Årsmålet bedöms kunna uppfyllas.								
 Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	57 %	56,5 %	58,8 %	46,2 %	42 %	42 %	42 %	Tertial 2 2019
Analys Utfallet är en kraftig förbättring både för män och kvinnor i förhållande till tidigare måttillfällen. Utfallet för män och kvinnor förefaller att utjämnas. Det förbättrade resultatet beror bland annat på att samarbetet mellan utredarna och de egna utförarna avsevärt har förbättrats. Ett viktigt led i det är att både utredare och utförare nu har en och samma chef samt att utförarna utformar genomförandeplanerna på ett bättre sätt i dialog med klienten.								
 Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avvärjas	47,06 %				75 %	75 %	tas fram av nämnd	Tertial 2 2019
Analys								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Det vräkningsförebyggande arbetet sket till stora delar tidigare i processen innan det kommer ett meddelande om avhysning rörande den enskilde hyresgästen. Många av de avhysningar som genomförs rör hyresgäster som flyttat ut utan att sägas upp hyreskontraktet eller i situationer då en person till följd av omfattande missbruk inte sköter vare sig bostad eller hyresbetalningar och heller inte är villig att delta i rehabilitering.								
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				91 %		90 %	90 %	2019
Analys Under 2019 genomförs brukarundersökningarna för dagliga verksamheter och boenden digitalt vilket framförallt innebär att brukaren själv besvarar enkäten utan inblandning från anhöriga eller god man. Utifrån det förändrade tillvägagångssättet är det svårt att göra en prognos för utfallet.								
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				78 %		78 %	78 %	2019
Analys Under 2019 genomförs brukarundersökningarna för dagliga verksamheter och boenden digitalt vilket framförallt innebär att brukaren själv besvarar enkäten utan inblandning från anhöriga eller god man. Utifrån det förändrade tillvägagångssättet är det svårt att göra en prognos för utfallet.								
 Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes				83 %		80 %	80 %	2019
Analys Årsmålet bedöms kunna uppnås.								
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten skattar sin hälsa som god				71,2 %			-	2019
Analys Det genomförs ingen stockholmsenkät år 2019, därför lämnas ingen prognos för helåret								
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol				56 %			-	2019
Analys Andel elever i åk 9 som dricker alkohol mäts i Stockholmsenkät vartannat år. Ingen mätning görs 2019. Det finns anledning att tro att resultaten inte förändrats. Stadsdelen nådde inte upp till KFs årsmål men det är en positiv förändring vad gäller nyttjande av alkohol övertid. Användandet har minskat.								
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika				84 %			-	2019
Analys								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Ingen mätning sker under 2019 men prognosen är att läget inte förändrats från 2018.								
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak				94 %			-	2019
Analys Ingen mätning sker under 2019 men prognosen är att läget inte förändrats från 2018.								
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld							-	2019
Analys Nästa Stockholmsenkät genomförs år 2020 varför inget årsmål fastställdes i samband med verksamhetsplan 2019 och därför lämnas heller ingen prognos för helåret.								
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte burit vapen							-	2019
Analys Nästa Stockholmsenkät genomförs år 2020 varför inget årsmål fastställdes i samband med verksamhetsplan 2019 och därför lämnas heller ingen prognos för helåret.								
 Antal vräkningar som berör barn	0	0	0	0	0	0	tas fram av nämnd	Tertial 2 2019
Analys Inga barn har vräcks under perioden. Förvaltningen arbetar aktivt för att barnfamiljer inte ska behöva vräkas.								
 Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)				88 %		92 %	92 %	2019
Analys Under 2019 genomförs brukarundersökningarna för dagliga verksamheter och boenden digitalt vilket framförallt innebär att brukaren själv besvarar enkäten utan inblandning från anhöriga eller god man. Utifrån det förändrade tillvägagångssättet är det svårt att göra en prognos för utfallet.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Diskussioner kring denna utvecklingsfråga har skett vid socialförvaltningens chefsnätverk för beställarchefer inom funktionshinderområdet.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att barnskötare, socialsekreterare och medarbetare inom äldreomsorgen erbjuds vidareutbildning och kompetensutveckling.	2019-01-01	2019-12-31	
<p>Analys</p> <p>Avdelningen för social omsorg fick avslag på ansökan om medel för vidareutbildning för socialsekreterare och biståndshandläggare. Förvaltningens socialsekreterare och biståndshandläggare kommer att i mån av plats delta i de utbildningar som socialförvaltningen erbjuder.</p>			
 Socialnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar.	2019-01-01	2019-12-31	
<p>Analys</p> <p>Nämndens verksamheter har hälsofrämjande aktiviteter i verksamheterna och medverkar i utvecklingen av hälsofrämjande insatser men tyvärr har det visat sig finnas strukturella problem i rörande färdtjänst och turbundna resor som minskar möjligheterna för den enskilde brukaren att delta.</p>			
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp konsekvenser av nya utskrivningsregler för brukare som kommer från slutenvård.	2019-01-01	2019-12-31	
<p>Analys</p> <p>På barn- och ungdomsenheten har det inkommit ca 5 ärenden enligt LUS fram till och med julimånad 2019. Barn och ungdomsenheten för kontinuerlig statistik kring de anmälningar som inkommer i enlighet med LUS. Utvecklingsledaren inom barn- och ungdom deltar i stadens kompetenssatsning och samverksarbete kring införandet av LUS för samordning. Inom funktionshinderområdet samlar förvaltningen information varje månad kring varje brukare som skrivs ut från slutenvård för att följa upp konsekvenser av de nya utskrivningsreglerna. Rörande vuxna missbrukare har förvaltningen utarbetat interna rutiner för att följa upp de nya utskrivningsreglerna från slutenvården enligt LUS. Statistik avseende personer som skrivits ut från slutenvården förs i den stadsgemensamma uppföljningsmallen. Enhetschefen representerar, som en av tre enhetschefer, staden vid återkommande dialogmöten med hälso- och sjukvårdsförvaltningen i syfte att följa upp beroendevården och LUS.</p>			
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna göra en översyn av gällande riktlinjer med inriktning att alla stadsdelsnämnder ska inrätta lokala operativa samverkansforum för samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.	2019-01-01	2019-12-31	
<p>Analys</p> <p>Samverkan sker i SAMBA-gruppen med polisen, elevhälsa, fältassistenter, fritidsgårdarna, kuratorer från ungdomsmottagningen och församlingarna.</p>			
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med landstinget utveckla en stadsövergripande handlingsplan för att förebygga självmord.	2019-01-01	2019-12-31	
<p>Analys</p> <p>Förvaltningen har inte kallats till något samarbete rörande detta.</p>			
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda en komplettering av stadens relationsvårdcentrums verksamhet så att den även inkluderar stöd till barn som upplevt våld.	2019-01-01	2019-12-31	
<p>Analys</p> <p>Arbete pågår på socialförvaltningen.</p>			
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda om det är möjligt att utveckla boendestöd inom missbruksområdet.	2019-01-01	2019-12-31	
<p>Analys</p> <p>Boendestödet för vuxna missbrukare är redan i dagsläget väl utvecklat inom förvaltningen och kan erbjudas och genomföras av såväl behandlingsassistenter som case managers. Socialnämnden har, i samarbete med chefsnätverken för missbruk och socialpsykiatri, genomfört en inventering av hur utbildningsbehoven ser ut och de olika chefsnätverken har fått inkomma med synpunkter. Under hösten kommer socialförvaltningen att genomföra en kompetensutvecklande föreläsningsserie på fyra tillfällen för medarbetare som arbetar med boendestödjande insatser. Under hösten kommer socialförvaltningen också att ha en workshop för chefer i syfte att få in synpunkter och erfarenheter runt hur insatsen boendestöd till målgruppen kan utvecklas..</p>			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka möjligheter det finns och vilka insatser som skulle krävas, i fall av våld i nära relationer, att se till att det är den våldsutsatta parten och inte våldsutövaren som bor kvar i det gemensamma boendet.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys På RVC sydväst hålls motiverande samtal med våldsutövaren om möjligheten att flytta ut från bostaden så att den våldsutsatta och barn kan bo kvar. Det händer även att den våldsutövande personen placeras så att den våldsutsatta kan bo kvar.			
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av riktlinjerna för hur socialtjänsten agerar när ett barn eller en ungdom stängs av från skolan med sikte på snabbare insatser.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Förvaltningen har inte kallats till samarbete rörande denna översyn.			
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn avseende stadens ungdomsmottagningar gällande bland annat organisation och huvudmannaskap.	2019-01-01	2019-12-31	
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna att införa kompetenshöjande insatser om könsstymning genom att införa en särskild utbildning som riktas till personal inom skola, vård och socialtjänst.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Socialförvaltningen har bjudit in medarbetare till en särskild utbildning kring könsstymning. Utbildningen kommer att äga rum under hösten 2019.			
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetssätt för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar samt polis ska hållas inom 48 timmar efter det att det kom socialtjänsten till kännedom att den unge för första gången begått eller misstänks ha begått brott.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys En rutin för att erbjuda och genomföra ett allvarssamtal inom ramen för förhandsbedömningen med samtliga barn och unga som misstänks för ett brott för första gången har upprättats. Rutinen utgår från två olika scenarios. Det första scenariot är ett nära och uppsökande samarbete mellan enhetens mottagningsteam och kommunpoliserna i området. När kommunpoliserna under kontorstid får kännedom om att en ungdom i området misstänks för ett brott anmäler de detta omgående till enhetens jourtelefon. Om personen visar sig tillhöra den prioriterade målgruppen för allvarssamtal kommer socialsekreterare från enheten omedelbart åka iväg för att delta i ett samtal på plats med polis, vårdnadshavare och den unge. Det andra scenariot är, att om polisen utanför kontorstid får kännedom om att en ungdom från området misstänks för ett brott och ungdomen visar sig tillhöra den prioriterade målgruppen för allvarssamtal, samt om brottet skett vid tidigare tillfälle faxas eller mailas polisanmälan in för hantering av juren på mottagningsteamet som ser till att den unge och hans vårdnadshavare inom 48 timmar erbjuds och genomför ett allvarssamtal på enheten. Alla allvarssamtal registreras för verksamhetsuppföljning. Under första tertialen pågick arbetet med samverkan och samordning. Under andra tertialen slutfördes rutinen för att testats i praktiken. Ett registrerat allvarssamtal har genomförts på enheten.			

Nämndmål:

Invanarna i stadsdelsområdet lever ett självständigt liv utifrån sina förutsättningar

Uppfylls helt

Beskrivning

Arbetsätt som ska leda till att målet uppnås inom individ- och familjeomsorgen:

- Likställighet och rättssäkerhet
- Förebyggande insatser
- Tidiga insatser
- Evidensbaserade metoder
- Barnrättsperspektivet
- Trygga en stabil skolgång
- Bryta omfattande skolfrånvaro
- Allvarssamtal inom 48 timmar med förstagångsförbrytare under 18 år dit polis, socialtjänst, föräldrar och den unge själv kallas
- Motverka psykisk ohälsa bland barn och unga i särskilt utsatta grupper
- Uppsökande arbete riktat mot vuxna missbrukare
- Samverkan med skola, förskola, fritidsverksamhet, elevhälsa, förebyggande och uppsökande verksamhet, polis, m.fl.
- Förebygga hedersrelaterat våld och förtryck
- Utveckla insatser för barn i våldsbejakande extremistiska miljöer och förebygga radikaliserings till våldsbejakande extremism
- Stöd till våldsutsatta och våldsutövare i nära relationer
- Förebyggande arbete mot spelmissbruk
- Tillgänglig budget- och skuldrådgivning
- Förebygga vräkningar
- Stöd till barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden
- Intensiva insatser vid utskrivning från slutenvård
- Peer Support
- Arbetslivsinriktade insatser för personer med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- Långsiktigt stöd till medarbetare som utsatts för hot eller våld i sin myndighetsutövning

Arbetsätt som ska leda till att målet uppnås inom verksamheter som ger stöd och service till personer med funktionsnedsättning:

- Sysselsättning, ett arbete att gå till eller studera.
- Ledsagning och personlig assistans ska vara flexibla insatser.
- Internt och externt samarbete för att säkerställa att likställighet och samordning fungerar
- Brukarperspektiv och barns delaktighet i handläggningen
- Öka den enskildes inflytande
- Motverka att det förekommer våld
- Säkerställa kompetenser för att förebygga, uppmärksamma och motverka målgruppens utsatthet för våld av närstående och ge anpassat stöd och skydd till de som är i behov av det
- Heminstruktörer för synskadade och hörselskadade
- Samarbeta med organisationer och föreningar som arbetar med funktionsnedsättnings- och tillgänglighetsfrågor
- Anpassa socialtjänstens handläggning, insatser och skyddsåtgärder så att alla, oavsett funktionsförmåga, kan tillgodogöra sig hjälpen
- Rekryteringen av uppdragstagare sker utifrån individens behov och att den enskilde ges möjlighet att tidigt kunna påverka vem som blir utsedd.

Förväntat resultat

Invånarna i stadsdelsområdet utvecklas utifrån sina förutsättningar, känner sig trygga och har en bra livskvalitet. Socialtjänsten uppmärksammar alla barn och vuxna som kan behöva stöd och erbjuder en modern, rättssäker och evidensbaserad socialtjänst i ett tidigt skede.

Alla barn i stadsdelsområdet har goda uppväxtvillkor och inget barn behöver uppleva våld eller förtryck. Barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver.

Personer med psykisk funktionsnedsättning får stöd att utifrån sina förutsättningar, delta i samhällets gemenskap och har ett arbete att gå till.

Vuxna och barn som är eller har varit utsatta för våld av närstående ges goda förutsättningar att kunna ta sig ur sådana relationer. Stödet till den enskilde vid övergrepp i rättsak gör att rättsprocessen obehindrat kan gå vidare.

Personer som får stöd och service utifrån funktionsnedsättning tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Insatserna är lättillgängliga och individuellt utformade. Biståndshandläggningen är rättssäker och likställig.

Analys

Nämnden bedömer att nämndmålet kommer att uppnås under året.

Barn och unga

Tongivande för 2019 är uppdragen att nå ökad samordning med skola, polis och Region Stockholm. Dessa aktiviteter planeras, samordnas och följs upp av avdelningschef på övergripande nivå. Samverkan sker i SAMBA-gruppen med polisen, elevhälsa, fältassistenter, fritidsgårdarna, kuratorer från ungdomsmottagningen och församlingarna. Arbete med skolan rörande barn med omfattande frånvaro pågår i samverkan med grundskolechefen. Socialtjänsten och förskolan ser över det interna samarbetet rörande barn som befaras fara illa.

Under de två första tertialen 2019 ses en ökning av inkommande anmälningar och ansökningar. Det rör sig om en 57 % ökning om man jämför perioden jan-maj 2018 med perioden jan-maj 2019. Antalet placerade barn har legat stadigt på omkring 40-45 barn under året vilket är en minskning med ca 30 % jämfört med 2018. Antalet individer i egen öppenvård som legat på omkring 160-170 ärenden vilket är en ökning med omkring 20 % jämfört med 2018. Barn- och ungdomsenheten genomför en rad aktiviteter kopplade till såväl att öka brukarnas delaktighet som att säkerställa kvalitén i myndighetsarbetet kring unga lagöverträdare och våldsutsatta barn. Enheten har under året särskilt fokuserat på aktiviteter som syftar till att öka barns delaktighet genom att testa modeller för feedback via appar och på Ipads. En plan för att testa ORS/SRS i öppenvården och Viewpoint i familjevården har påbörjats. Arbetet med SIP (samordnad individuell plan) med stöd av SIP-samordnare har varit framgångsrikt.

Förhandsbedömningar och utredningar utförs till övervägande del inom de lagstadgade

tidsramarna.

Familjerätt

Under de senaste tre åren har en tydlig trend varit i att de frivilliga samarbetssamtalen har ökat varpå utredningsuppdragen har minskat. I år visar statistiken ett tydligt trendbrott. Antalet frivilliga samarbetssamtal har minskat. Av denna anledning kommer barngruppsverksamheten som startats upp under våren inte att kunna erbjudas under resterande del av 2019. Familjerättssekreterarna behöver lägga fullt fokus på den lagstyrda verksamheten och arbeta för att vända trenden så att huvuddelen av arbetet läggs på de frivilliga samarbetssamtalen vilket tidigare har haft god effekt vad gäller ett relativt lågt inflöde av uppdrag om vårdnadsutredningar.

Enheten Familjerätten sydväst deltar i stadens kvalitetsutmärkelse.

Vuxna missbrukare

De vuxna missbrukare som söker insatser hos förvaltningen har ofta komplexa behov på grund av samsjuklighet och många är också hemlösa. Detta ställer stora krav flexibilitet i kombination med struktur i utredning och insatser. Samverkan är nödvändig med Region Stockholm och en lång rad myndigheter. Utrednings- och förändringsprocessen tar ofta lång tid. Situationen för klienterna förändras ständigt och bristen på förutsägbarhet och uthållighet hos klienten komplicerar arbetet. Stadens vårdgaranti hålls genom att ett första besök erbjuds inom tre dagar, ibland redan samma dag som första kontakten sker. ASI används som utredningsinstrument och för uppföljning. Förvaltningen förfogar över ett brett utbud av insatser i egen regi. Nya klienter erbjuds fem icke biståndsbedömda samtal. Hemlösa missbrukare erbjuds placering i stödboenden och målet är alltid att den enskilde ska kunna komma vidare i mer självständiga boendeformer. Detta möjliggörs genom tillgång till lägenheter på referensboendet Bjällran (tidigare Valet), genom träningslägenheter i kombination med individuellt utformat boendestöd, case manager och försökslägenheter. Utvecklingsarbete kring uppsökande arbete pågår och nya arbetssätt för boendestöd prövas.

Socialpsykiatri

Brukarna inom socialpsykiatrin erbjuds tillgänglig och rättssäker biståndsbedömning och trygga insatser av god kvalitet. Utvecklingen inom området under 2019 rör ökad delaktighet, möjlighet att närma sig arbetsmarknaden samt utveckling och anpassning av verksamheten med andra ord de krav som nya regler kring utskrivning från slutenvård. Metoderna MI och det lågaffektiva förhållningssättet är arbetssätt som stärker den enskildes möjlighet till kontroll och delaktighet i sitt eget liv.

Förvaltningens verksamheter medverkar i ett pilotprojekt för att införa metoden kollegial observation inom socialpsykiatrin. Metoden har under 2017 införts inom funktionshinderområdet. Metoden innebär att medarbetare, efter utbildning, observerar kvalitet i mötet mellan personal och brukare på en annan verksamhet än där man själv arbetar. Det man främst observerar är bemötande, integritet, självbestämmande och delaktighet. Det som observerats ska sedan återföras muntligt och skriftligt till verksamhet och chef.

Kompetensutvecklingsatsningen medför stora möjligheter för medarbetare inom verksamheterna att delta i utbildningar vilket medför en ökad kvalitet i verksamheten.

Delaktighetsprojektet fortgår enligt plan under hela 2019. Metoden grafisk facilitering

används på brukarråden. Målet med metoden är att underlätta kommunikation och skapa minnesbilder vad man pratat om. En ökning av antalet deltagare har märkts.

Stöd- och aktivitetsenheten har från den 1 april 2019 blivit en ren utförarenhet inom det socialpsykiatriska området. Syftet med detta är att genom tydlig verksamhetsfokus och genom förbättrade förutsättningar för ledning och styrning kunna utveckla verksamheter att bättre motsvara brukarnas behov nu och i framtiden.

Hemlöshet

Hemlöshet är alltså en stor utmaning. Genom att samla verksamhet riktad till vuxna missbrukare och arbetet med ekonomiskt bistånd och det vräkningsförebyggande arbetet på en och samma enhet bedömer förvaltningen att förutsättningarna för att motverka hemlöshet ökar. Den samlade organisationen medger ett bättre nyttjande av gemensamma resurser som uppsökare, bolots och boskola samt ökade möjligheter till metodutveckling.

Våld i nära relationer

Relationsvåldscentrum Sydväst (RVC) skapades 1 september 2018. RVC är ett samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna i Hägersten- Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö. RVC Sydväst är ett av fyra Relationsvåldscentrum i Stockholms stad. RVC utreder samt erbjuder stöd och behandling till våldsutsatta och våldsutövande personer gällande våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. RVC vänder sig till personer över 18 år boende i stadsdelsområdena Hägersten- Liljeholmen, Skärholmen och Älvsjö. Från Hägersten- Liljeholmen har under perioden registrerats 137 ärenden, av dessa är 118 kvinnor och 19 män. Varje vecka inkommer remitteringar från interna och externa aktörer men medborgare själva tar kontakt med verksamheten via telefon dagligen. RVC jourtelefon är bemannad under kontorstid. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är en mycket aktuell samhällsfråga vilket säkert bidrar till att våra medborgare blir mer benägna att söka hjälp. Det har också bedrivits kampanjer i staden som haft fokus mot frågan och vart man kan vända sig för att få hjälp. Dessa faktorer sammanfaller och samverkar på ett sätt som tycks leda till att fler och fler tar kontakt.

De individer som aktualiseras och/eller ansöker om stöd utifrån våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ges ett professionellt och utvecklat stöd som syftar till att skapa ett skydd för individen och ge förutsättningar för att hen ska leva ett självständigt liv fritt från hot och våld. Det finns utmaningar utifrån ökande ärendeinflöde, nya målgrupper tillsammans med en ökad komplexitet i ärenden där det ställer fortsatt höga krav på kunskap, rättssäkerhet och bemötande. Verksamheten använder evidensbaserade metoder.

RVC Sydväst tillsammans med staden övriga RVC överväger att införa systematisk, individuell uppföljning av givna insatser.

RVC Sydväst har varit i kontakt med fler kvinnor än män sedan verksamhetens uppstart. Anledningen till detta är att det är fler våldsutsatta kvinnor som varit hjälpsökande. Ett kontinuerligt samarbete med polisen kommer också bidra till att verksamheten kan nå fler män.

En gruppbehandling för personer som utsatts för våld i nära relationer har startats upp under mars månad 2019. Arbetet med att starta gruppbehandling för personer som utövat våld i nära relation fortgår.

Samhällsvägledning för nyanlända

Inom förvaltningen arbetar sedan sommaren 2018 två samhällsvägledare med målgruppen nyanlända i stadsdelsområdet. Verksamheten innehåller individuell vägledning som öppen mottagning på de boenden som finns i stadsdelsområdet, öppen mottagning på Midsommargården vid Telefonplan och öppna informationsmöten med olika tema. Till verksamheten är projektet Föreningsguider i Hägersten-Liljeholmen knutet. Projektet arbetar i samverkan med föreningar, församlingar och SHIS och har två föreningsguider anställda på deltid.

Syftet är att de nyanlända ska få kännedom om stadens, stadsdelsförvaltningens och civilsamhällets utbud av insatser och aktiviteter som på olika sätt stärker den nyanländes etablering i samhället samt motverkar isolering och ohälsa. Nyanlända ska bjudas in till de arenor för möten med andra etablerande innevånare som föreningarna i stadsdelsområdet utgör. Stadsdelsområdets etablerade befolkning utgör en kraftfull resurs för de nyanlända. I mötet skapas nätverk som är betydelsefulla för en lång rad livsområden; språkinläring, kontakter som kan leda till arbete och bostad, stöd i föräldraskap, meningsfull fritid, kunskap om och delaktighet i samhällslivet. Syftet är även att skapa och implementera en strukturerad och varaktig samverkan mellan stadsdelsförvaltningen och civilsamhället, föreningslivet i synnerhet rörande arbetet med nyanlända. Ett mål är att skapa former för informationsutbyte om utbud och aktiviteter i stadsdelsområdet så att dessa blir kända och tillgängliga för de nyanlända på ett sätt som är hållbart över tid. De framgångsrika metoder och fungerade strukturer som byggs upp inom ramen för projektet bör kunna stå modell för utveckling av verksamhet inom andra stadsdelsförvaltningar inom Stockholms stad och inom andra kommuner i länet.

Under 2015 flyttade de första nyanlända familjerna in på SHIS genomgångsboende för nyanlända på Bjällerkransen. Boendetiden är maximalt 5 år och under 2020 och 2021 kommer många familjer att ha uppnått denna boendetid. De står inför att planera och genomföra vidareflytt till andra bostadsområden eller andra orter. För att säkerställa att de boende får det stöd de behöver kommer förvaltningens samhällsvägledare att arbeta i nära samarbete med personal från SHIS. Förvaltningen ansöker om projektmedel från Länsstyrelsen för ett utvecklingsprojekt kring detta och kommer, om allt går enligt plan att samverka i ytterligare ett utvecklingsprojekt initierat av socialförvaltningen.

Omsorg om personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning ges tillgänglig och rättssäker handläggning som syftar till att likställigheten i staden upprätthålls. Förvaltningen driver verksamheter i egen regi med hög kvalitet som tillgodoser ett brett spektra av behov och intressen. Grunden för utvecklingen av verksamheterna är stärkt egenmakt för den enskilde brukaren. För att stärka egenmakten används digitala hjälpmedel, det lågaffektiva förhållningssättet och de dagliga verksamheterna arbetar för att ge de brukare som kan en möjlighet att närma sig arbetsmarknaden. Kvaliteten i bemötandet säkras genom välutbildade och engagerade medarbetare. Metoden kvalitetsobservationer implementeras. Brukarna ges möjlighet att delta i staden kulturella utbud och hälsofrämjande aktiviteter erbjuds.

Barnrättsperspektivet

De myndighetsutövande enheterna inom socialtjänsten implementerar barnrättsperspektivet utifrån en implementeringsplan som tillskapats under årets första månader. Arbetet stöds av

en barnrättssamordnare och förankras på enheterna av lokala barnombud. Enheternas medarbetare deltar i stadens utbud av utbildningar och konferenser och i det dagliga arbetet med bedömningar och beslut uppmärksammas barns situation och rättigheter. Utmaningarna med att implementera barnrättsperspektivet ser olika ut inom olika verksamheter men viktiga komponenter är samtalet med barn och barnkonsekvensanalyser. Vid avstämning med barnombuden inför tertial 2 rapporteras ett ökat fokus på barnet i utredningar och bedömningar då utredningen i första hand handlar om den vuxnes behov. Rutiner om att fråga om barnet och frågor som syftar till att beskriva barnets situation har införts och tillämpas. Utveckling av barnrättsarbetet sker utifrån de behov som medarbetarna aktualiserat i en enkätundersökning under våren 2019.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s års mål	Period
♀ Andel nyanlända kvinnor och män som får ett personligt erbjudande om samhällsvägledning inom en månad från det att stadsdelsförvaltningen har fått underlag över inflyttade till stadsdelsområdet.						100 %		2019
Analys								
Under perioden januari-maj 2019 har 26 nyanlända bosatt sig i stadsdelsområdet; 21 män och fem kvinnor. Samtliga har fått ett personligt meddelande om samhällsvägledning inom en månad.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Beställarenheten för funktionsnedsättning och socialpsykiatriska stödenheten ska undersöka metoder för trygg hemgång vid utskrivning från psykiatrisk slutenvård. Exempel på detta kan vara intensivt boendestöd under en period, eventuell i en särskild lägenhet och därefter långsiktig planering för den enskilde individen.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Det pågår ett intern projektet om tryggt mottagande där en förstudie pågår parallellt med att projektet startat upp en jourlägenhet. Projektledningen består av enhetschefer från beställarenheten och socialpsykiatriska stödenheten.			
Beställarenheten för funktionsnedsättning ska i samverkan med teamet för Arbetsmarknadsåtgärder och socialpsykiatrins sysselsättning- och träfflokaler kartlägga olika vägar till arbete för målgruppen. Målet är att kunna göra individuella handlingsplaner för enskilda brukare.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Beställarenheten har inlett arbetet med att upprätta handlingsplaner i enskilda ärenden genom möten med företrädare för sysselsättningsverksamheten och inbokade möten med arbetskonsulent inom stadsdelsförvaltningen arbetsmarknadsåtgärder. En utvecklingsgrupp där samverkan sker mellan beställarenheten och utförare träffas regelbundet för uppföljning av samverkan och handlingsplaner.			
Förvaltningen kommer under perioden att se över och utveckla uppsökande arbete för vuxna missbrukare.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Inom ramen för den nya organisationen (missbruk, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder) som trädde i kraft 1 mars ska förvaltningen inför nästa verksamhetsår se över och utveckla det uppsökande arbetet riktat till vuxna med missbruk samt personer inom ekonomiskt bistånd.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förvaltningen ska införa insatsen social insatsgrupp och i den mån det är lämpligt undersöka möjligheterna till att köpa insatsen från annan stadsdelsförvaltning.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Vuxenheten har inte det underlag som krävs för att införa insatsen social insatsgrupp. Kontakt har tagits med Skärholmens sdf angående möjligheten att, om behov skulle uppkomma, kunna köpa insatsen därifrån. Arbete pågår för att se över möjligheterna till samordning med andra stadsdelar som har en uppbyggd struktur för SIG som vänder sig till unga. Under de senaste åren Barn och ungdomsenheten valt att inte ha en SIG – samordnartjänst då klientunderlaget i stadsdelsområdet är mycket litet.			
Förvaltningen ska samla allt uppsökande arbete riktat till personer som riskerar att förlora sin bostad på enheten för ekonomiskt bistånd och där utveckla arbetssätt som utgår ifrån en mer klientcentrerad arbetsform.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Tjänsterna i det vråkningsförebyggande uppsökande teamet organiserats under mottagningsgruppen för ekonomiskt bistånd. Det nya teamet har i uppdrag att under året utveckla sina arbetssätt med klienten i fokus. Samverkan sker på individnivå i ärenden där barn eller ungdomar finns i vråkningshotade familjer.			
Förvaltningen ska under perioden inventera det befintliga förebyggande och uppsökande arbetet som pågår inom verksamheterna och säkerställa att resurser riktas mot de identifierade målgrupperna för att nå målen.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Barn och ungdomsenheten samverkar aktivt med närpolis, skola och enheten Ung fritid för att förebygga narkotikaanvändning, kriminalitet och psykisk ohälsa i området. Utvecklingsledare och biträdande chefer inom barn och ungdom ingår regelbundet i samverkansforum som initieras av förvaltningens trygghetssamordnare.			
Förvaltningen ska under perioden stärka samarbete och samverkan med mellan skola, förskola, socialtjänst, fritidsverksamheter, föreningsliv, polis och det förebyggande och uppsökande sociala arbetet. Syfte är att samverkan ska vara effektiv, samordnad och målinriktad samt säkerställa att resurser riktas där behoven finns.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Planering pågår inom socialtjänsten tillsammans med förvaltningens trygghetssamordnare och enheten Ung fritid.			
Förvaltningens dagliga verksamheter ska verka för att de brukare som kan och vill får ökade möjligheter till arbete eller studier. Verktygen för detta är samverkan med Jobbtorg, arbetsförmedling och näringsliv. Verksamheternas kontakter med det lokala näringslivet ska inventeras och möjligheterna till mer strukturerad och målinriktad samverkan ska undersökas.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetet pågår enligt plan.			
Handläggningen av ekonomiskt bistånd ska anpassas så att alla kan förstå och medverka.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Inom ramen för den genomförda omorganisationen 1 mars har en rutin- och metodutveckling påbörjats inom ekonomiskt bistånd. Att anpassa handläggningen av ekonomiskt bistånd i syfte att göra den förståelig och klientens delaktighet ökar kommer under hösten, att vara ett prioriterat område för de biträdande enhetscheferna och den metodutvecklare som har rekryterats till enheten.			
Se över och modernisera träfflokalsverksamheten	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetet pågår enligt plan. Översynen görs varsamt med hänsyn till brukarnas behov. Det finns en plan för brukardelaktighet som omfattar intervjuer och möten både med de deltagare som finns i verksamheterna nu och de som inte har behov men inte nått fram samt samverkan med brukarrådet. Målet är ett långsiktigt och omsorgsfullt förändringsarbete. Utifrån detta förlängs aktiviteten till årets slut.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stadsdelsförvaltningen ska i samverkan med brukarorganisationer inom funktionshinderområdet erbjuda en utbildning som riktare sig till personer med funktionsnedsättning rörande våld i nära relationer.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetet pågår enligt plan.			
Stadsdelsförvaltningen ska utveckla arbetssätt för att nå nyanlända kvinnor och män (egenbosatta, anhöriga och kommunanvisade) med erbjudande om samhällsvägledning.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetet pågår enligt plan. Samhällsvägledningen använder stödmaterial som utarbetas i samverkan med Arbetsmarknadsförvaltningen.			
Stadsdelsförvaltningen ska, inom ramen för samhällsvägledning för nyanlända, utveckla arbetssätt och aktivt vägleda de nyanlända i bostadsfrågor.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Samhällsvägledarna arbetar med information i bostadsfrågor bland annat genom att erbjuda informationsmöten rörande bostadsfrågor tillsammans med bland annat bostadsförmedlingen. Under våren 2020 kommer den första gruppen familjer som flyttade in på SHIS genomgångsbostäder för nyanlända på Bjällerkransen ha bott på boendet i 5 år. Boendetiden är begränsad till 5 år och familjerna måste planera och genomföra vidareflytt. Förvaltningen i samverkan med socialförvaltningen och SHIS planerar att ge stöd och vägledning särskilt till dessa familjer. För detta utvecklingsarbete planeras projekt med stöd av länsstyrelsen.			
Utveckla och driva projektet Föreningsguider i samarbetet med Föreningen Midsommargården, Svenska kyrkan, Röda Korset och SHIS. Projektet vänder sig till nyanlända kvinnor och män, flickor och pojkar avseende etableringsskapande aktiviteter.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Arbetet pågår enligt plan och projektet slutförs i februari 2020. Delrapport till länsstyrelsen kommer att avges i slutet av augusti 2019.			

Nämndmål:

Unga i Hägersten-Liljeholmen får stöd i sitt vuxenblivande utifrån sina behov och levnadsmönster

Uppfylls helt

Beskrivning

Ungdomsmottagningen, fältassistenter och öppen fritidsverksamhet ska arbeta förebyggande för att stärka skyddsfaktorer i ungas liv på både grupp- och individnivå.

Förväntat resultat

Den öppna fritidsverksamheten ska vara jämställd och jämlik så att alla känner sig välkomna i verksamheten. Unga deltar i planeringen av fritidsaktiviteter i hög utsträckning och upplever stor delaktighet. Besökarna i fritidsverksamheten är nöjda med verksamhetsutbudet och anser att det motsvarar deras behov. Ungdomar har god kännedom om fältassistenter, fritidsgårdarna och ungdomsmottagningen och vilken verksamhet de erbjuder. Den förebyggande verksamheten samarbetar med civilsamhället.

Analys

Hägersten-Liljeholmens öppna fritidsverksamhet arbetar enligt premissen att vara en trygg

plats för ungdomar att spendera sin fritid. Personalen är kontaktskapande, lyssnar på ungdomar och stöttar emotionellt och praktiskt. Ungdomar får vara med och forma verksamheten, bland annat får ungdomar styra över verksamhetens innehåll en kväll i månaden.

Fritidsverksamheten anordnar också läxhjälp för ungdomar som behöver. Anställda i verksamheten har kontakt med ungdomars föräldrar. Varje ny ungdom får skrivas in på en fritidsgård och efter att detta har gjorts kontaktar fritidsgården ungdomens vårdnadshavare och bjuder även in dessa för att besöka verksamheten. Vid misstanke om att barn far illa görs orosanmälningar till lämplig instans.

Den öppna fritidsverksamheten söker också upp nyanlända och uppmanar dessa att delta. Detta för att underlätta integrationen för dessa individer. Man bedriver också riktade satsningar (FUNK/LSS) mot barn och unga mellan 7-25 år med exempelvis diagnoser. Denna verksamhet fokuserar mycket på att hjälpa personerna att stärka sin sociala förmåga.

Fritidsverksamheten i Hägersten-Liljeholmen är också HBTQ-certifierad.

Förvaltningen har också fältassistenter som arbetar i offentligheten med att söka upp ungdomar för relationskapande och förebyggande åtgärder. Fältassistenter försöker motverka riskfaktorer som ungdomar utsätts för. De har också nära samarbete med bland annat fritidsgårdarna, polis, socialtjänst, preventionssamordnare och vårdnadshavare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Den öppna fritidsverksamheten ska erbjuda fritidsaktiviteter riktad till unga med funktionsvariation både dagtid och kvällstid.	2019-01-01	2019-12-31	
Fältassistenter ska erbjuda skolprogrammen YOLO och RoS till grundskolorna i stadsdelsområdet.	2019-01-01	2019-12-31	
Fältassistenter ska stötta vuxna som vill nattvandera för att stärka tryggheten i stadsdelsområdet.	2019-01-01	2019-12-31	
Stadsdelsförvaltningen ska under perioden inventera det befintliga förebyggande och uppsökande arbetet som pågår inom verksamheterna och säkerställa att resurser riktas mot de identifierade målgrupperna för att nå målen.	2019-01-01	2019-12-31	
Stadsdelsförvaltningen ska under perioden stärka samarbete och samverkan med mellan skola, förskola, socialtjänst, fritidsverksamheter, föreningsliv, polis och det förebyggande och uppsökande sociala arbetet.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Arbetet pågår enligt plan.			
Ungdomsmottagningen ska arbeta för att nå de målgrupper som vanligtvis inte deltar i verksamheten med särskilt fokus på att nå pojkar	2019-01-01	2019-12-31	
Ungdomsmottagningen ska erbjuda alla grundskolor i stadsdelsområdet verksamhetsbesök för klasser i årskurs åtta.	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämndens bedömning är att äldreomsorgens insatser och det kvalitets- och utvecklingsarbete som pågår bidrar till att uppfylla stadens mål om att äldre har en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.

Äldreomsorgen har ett brett uppdrag från uppsökande arbete och förebyggande insatser för seniorer i stadsdelsområdet till äldre med behov av hemtjänstinsatser, dagverksamhet och vård- och omsorgsboende.

Uppsökande och förebyggande arbete

Ett viktigt uppdrag är att bryta äldres ensamhet och isolering.

Utvecklingsområden är att hitta former för det uppsökande arbetet och nå äldre som inte kända av äldreomsorgen, men också deras anhöriga för information och stöd. Ett uppdrag är att nå ut med information till dem som kan behöva se över sitt boende och ge dem information om de möjligheter som finns att påverka sin boendesituation. En informationsfolder har tagits fram av staden som används i informationsarbetet. Några sätt för att sprida information kan vara annonsering i lokalpressen, information via vårdcentraler och pensionärsorganisationerna.

Mötesplatserna erbjuder ett brett utbud av olika aktiviteter, kulturupplevelser och social gemenskap, som fyller en viktig funktion för de äldre. Seniorhälsans aktiviteter är uppskattade och välbesökta. Under sommaren har aktiviteter och dagsutflykter anordnats för äldre i stadsdelsområdet och på äldreomsorgens verksamheter.

Genom ”Matlyftet” startades under våren den första gemensamma lunchgruppen vid Axelsbergs aktivitetscenter och i höst startas också en lunchgrupp på mötesplatsen Västertorpsträffen. Nya kontakter kan skapas vilket kan bidra till ökad gemenskap och minskad känsla av ensamhet och isolering.

Förra hösten inbjöd äldreomsorgen till en kulturvecka, som var mycket uppskattad. I år utökas arrangemanget till en hel månads kulturfestival i september, som riktar sig till både omsorgstagare i äldreomsorgen och alla seniorer i stadsdelsområdet.

Kvalitets- och utvecklingsarbete

Äldreomsorgens kvalitetsarbete har fokus på demensvården, stöd till anhöriga samt att säkerställa en likställig biståndsbedömning. Verksamheternas kvalitetsarbete fortsätter kring maten och en trevlig måltid, utveckling av en trygg och individuellt anpassad hemtjänst samt en meningsfull tillvaro på vård- och omsorgsboende som erbjuder aktiviteter, kulturupplevelser, utevistelse och dagsutflykter.

Tryggt mottagande för en säker och trygg hemgång efter sjukhusvistelse fortsätter. En prioriterad utvecklingsfråga är samverkan med primärvården och primärvårdsrehabiliteringen. Den nya Regionala överenskommelsen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård i Stockholms län som börjar gälla tidigast från 2020-01-01, kommer att ställa ytterligare krav på en väl fungerande samverkan med den enskildes behov och trygghet i fokus.

Ett förslag är att utveckla någon form av volontärverksamhet som ytterligare kan bidra till ökad kvalitet i verksamheterna. Många äldre har stora kunskaper och vill vara med och hjälpa

till i äldreomsorgens verksamheter. Intresse finns från pensionärsorganisationerna och ett samarbete har inletts med stadsdelsnämndens pensionärsråd.

Målsättningen är att alla medarbetare ska erbjudas kontinuerlig kompetensutveckling utifrån sina behov och utifrån kompetensområden såsom bemötande, demensvård, psykisk ohälsa, palliativ vård, anhörigstöd, våld i nära relation samt ökade kunskaper i svenska.

Medarbetarnas kompetens och ombudens särskilda kompetens inom olika områden och deras engagemang har stor betydelse för kvalitets- och utvecklingsarbetet.

Silviahems-certifieringen av verksamheterna vid Fruängsgården startar i september.

Äldreomsorgen har investerat i välfärdsteknik som syftar till att öka kvaliteten, tryggheten och den äldres självständighet. En idé är att ge äldre stöd och hjälp att använda digitala verktyg/surfplattor för att till exempel göra inköp av matvaror på nätet och därigenom bidra till ökad självständighet. Digitala informationskärmar kommer att finnas på servicehus och vård- och omsorgsboende för aktuell information till boende, anhöriga och besökare.

Brukarundersökningar

Brukarnas nöjdhet med verksamheternas kvalitet följs upp genom årliga brukarundersökningar för dagverksamhet, hemtjänst, servicehus och vård- och omsorgsboende. Flera av äldreomsorgens årsmål för kvalitetsindikatorer baseras på resultaten från brukarundersökningarna.

Resultaten för dagverksamheten har kommit. Sammanfattningsvis är deltagarna nöjda med sin dagverksamhet. Resultaten för övriga brukarundersökningar presenteras i oktober och redovisas i verksamhetsberättelsen.

Trygga bostäder

Trygga, moderna och tillgängliga bostäder gör det möjligt för äldre att kunna leva ett tryggt och självständigt liv så länge som möjlighet. Det finns en överkapacitet av servicehuslägenheter samt ett upprustningsbehov. På Fruängsgårdens servicehus finns det 50 lediga lägenheter. En aktuell fråga är stadsdelsnämndens ärende om upprustning och omstrukturering av Fruängsgårdens servicehus, A-huset.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen				63 %		70 %	70 %	2019
Analys								
Årsmålet uppfylldes inte år 2018 men resultatet ökade jämfört med 2017. Resultat för 2019 presenteras i höst. Äldreomsorgens dietist och verksamheternas kostombud driver utvecklingsprojekt kring kost, nutrition och måltiden som bidrar till de boendes välmående och nöjdhet. Verksamheterna inhämtar och tar tillvara de boendes synpunkter i kvalitetsarbetet för ökad nöjdhet.								
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra				47 %		57 %	57 %	2019

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys								
Årsmålet uppfylldes inte år 2018 och resultatet var något längre jämfört med 2017. Resultat för 2019 redovisas i höst. Verksamheterna arbetar med att öka de boendes nöjdhet och erbjuder både individuell utevistelse, utevistelse i gemenskap såsom till exempel korvgrillning, fika och aktiviteter utomhus samt kortare dagsutflykter under sommaren.								
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten						85 %	85 %	2019
Analys								
Tidigare brukarundersökningar visar att brukarna upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs. 2017 var resultatet 86 procent och 2018 var det 83 procent. Resultatet för 2019 redovisas i höst. Biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå (baserat på 152 brukare) visar att 96,8 procent tycker att de får den hjälp som man kommit överens om. 92,2 procent tycker att man får hjälp på önskad på tid. 75,5 procent anser att man deltagit i planeringen om hur de beviljade insatserna ska utföras. Kvalitetsarbete pågår med fokus på brukarens delaktighet i upprättandet av den individuella genomförandeplanen och utvecklingen av innehållet i genomförandeplanen.								
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende						76 %	76 %	2019
Analys								
Tidigare års brukarundersökningar har visat på ett förbättrat resultat gällande upplevelsen av att kunna påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende, från 72 procent 2017 till 75 procent 2018. Resultatet för 2019 redovisas i höst. Förvaltningens bedömning är att årsmålet kommer att uppfyllas. Verksamheternas kvalitetsarbete har fortsatt fokus på teamarbetet, kontaktmännens uppdrag, den boendes delaktighet i upprättande av genomförandeplanen samt levnadsberättelsen.								
 Andel trygga omsorgstagare i hemtjänsten						81 %	81 %	2019
Analys								
Tidigare resultat från bruksundersökningen visar att brukarna känner sig trygga med sin hemtjänst samt känner förtroende för personalen. 2018 svarade 79 procent att de känner sig trygga med sin hemtjänst och 86 procent att de känner förtroende för personalen. Ett förbättringsområde är att "lätt kunna komma i kontakt med hemtjänsten", 70 procent tyckte det. Resultatet för 2019 redovisas i höst. Förvaltningens bedömning är att målet kommer att uppfyllas. Biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå visar att 98,8 procent tycker att de får ett respektfullt bemötande av personalen. 68,6 procent tycker att de är lätt att komma i kontakt med hemtjänsten, vilket är samstämmigt med brukarundersökningens resultat för 2018.								
 Andel trygga omsorgstagare i vård- och omsorgsboende						87 %	87 %	2019
Analys								
Tidigare års brukarundersökningar har visat att de boende känner sig trygga på sitt vård- och omsorgsboende. Upplevelsen av trygghet ökade från 83 procent 2017 till 86 procent 2018. Resultatet för 2019 redovisas i höst. Förvaltningens bedömning är att målet kommer att uppfyllas. Genom teamarbetet med kontaktman, sjuksköterska, arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut säkerställs att den boende får en trygg och personcentrerad vård och omsorg. Rutiner har tagits fram som säkerställer att de äldre får en trygg inflyttning.								
 Andelen nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	91 %	90 %	92 %			92 %	92 %	2019
Analys								
Årets brukarundersökning för dagverksamhet, privat och egen regi visar att 91 % av deltagarna är nöjda med sin dagverksamhet och känner sig trygga på sin dagverksamhet. Kvinnorna är något nöjdare än männen. 97 procent har								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
<p>förtroende för personalen. 57 procent tycker att de har möjlighet att påverka vilka aktiviteter som finns på dagverksamheten. 100 procent tycker att både maten smakar bra och att måltiden är trevlig stund på dagen. Svarsfrekvensen var 49 %.</p> <p>Resultaten för dagverksamheten Solkatten på Fruängsgården som drivs i stadsdelsnämndens regi, visar att 100 procent av deltagarna är nöjda med dagverksamheten och känner sig trygga. 100 procent har förtroende för personalen. 71 procent tycker att de har möjlighet att påverka vilka aktiviteter som ska finnas på dagverksamheten, där 100 procent av männen tycker att de har möjlighet att påverka vilka aktiviteter som ska finnas på dagverksamheten medan det är 60 procent av kvinnorna som tycker det. Jämfört med 2018 har männens nöjdhet med aktiviteterna ökat medan kvinnors nöjdhet minskat.</p>								
 Andelen nöjda omsorgstagare i hemtjänst						84 %	84 %	2019
<p>Analys</p> <p>Tidigare brukarundersökningar visar att brukarna är nöjda med sin hemtjänst. Nöjdheten har dock sjunkit vid jämförelse mellan 2017 och 2018. 2018 svarade 80 procent att de var nöjda. Resultat för 2019 redovisas i höst. Förvaltningens bedömning är målet kommer att uppfyllas.</p> <p>Biståndshandläggarnas kvalitetsuppföljning på individnivå för första halvåret 2019 .visar att brukarna är mycket nöjda med sin hemtjänst. 96,8 procent tycker att de får den hjälp som man kommit överens om. 98,1 procent tycker att de får ett respektfullt bemötande.</p>								
 Andelen nöjda omsorgstagare i vård- och omsorgsboende						81 %	81 %	2019
<p>Analys</p> <p>Tidigare års brukarundersökningar har visat att 78-79 procent av de boende är nöjda. Resultatet för 2019 redovisas i höst. Förvaltningens bedömning är målet kommer att uppfyllas.</p> <p>Verksamheterna arbetar med att skapa en meningsfull dag med olika aktiviteter, kulturupplevelser och ökade möjligheter till utevistelse samt en trevlig måltid. Detta är insatser som är viktiga för den boendes nöjdhet.</p>								
 Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod				11,9		11	10	2019
<p>Analys</p> <p>Hemtjänstens målsättning är att planera bemanningen så att den äldre får hjälp av samma personal, så långt som möjligt. Brukare med demenssjukdom/kognitiv sjukdom får sina insatser av den specialiserade hemtjänstgruppen "demensgruppen" och demensombuden och har därigenom en högre personalkontinuitet, det vill säga möter färre antal personal. Förvaltningens bedömning är målet kommer att uppfyllas.</p>								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med Stockholms läns landsting utreda hur biståndsbedömarrollen kan utvecklas mot en renodling av å ena sidan myndighetsutövning, å andra sidan rådgivning och vägledning. Detta ska säkerställa en sammanhållen planering och tillgänglig uppföljning av samhällets insatser som utgår från den enskilde äldres behov och perspektiv.	2019-01-01	2019-12-31	
 Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att få äldreomsorg på sitt modersmål.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

Äldre får insatser av hög kvalitet som ger trygghet, valfrihet och stärker förmågan att leva ett värdigt och självständigt liv.

Uppfylls helt

Beskrivning

Alla äldre som har biståndsbedömda insatser har genom utförarenheterna en utsedd kontaktman med uppdrag att samordna insatserna kring den äldre. Tillsammans med den äldre upprättar kontaktmannen en genomförandeplan för att säkerställa hur den äldre vill att insatserna ska utföras. Utgångspunkten är att personalen ska ha ett rehabiliterande synsätt för att så långt som möjligt ta tillvara den äldres egna resurser så att den äldre kan bibehålla sina funktioner.

Förväntat resultat

- Äldre känner sig trygga och är nöjda med äldreomsorgen samt tycker att de är delaktiga och kan påverka planeringen och utformningen av sin äldreomsorg. Att årsmålen uppfylls.
- Äldres förmåga att leva värdigt och självständigt stärks.
- Kvinnor och män har likvärdig äldreomsorg.
- Äldre med insatser har inflytande över insatsernas utförande.
- Äldres välbefinnande och nöjdhet ökar med bättre mat och en trevlig måltid.
- Äldres kunskap om möjligheten att påverka och planera sin boendesituation ska öka.

Analys

Stadsdelsnämndens bedömning är äldreomsorgens insatser och det kvalitets- och utvecklingsarbete som genomförs i verksamheterna bidrar till att uppfylla nämndmålet, att det äldre får insatser av hög kvalitet som ger trygghet, valfrihet och stärker förmågan att leva värdigt och självständigt.

Ökad trygghet, nöjdhet och brukarnas delaktighet att brukaren är med och påverkar sin vardag är utgångspunkten för verksamheternas insatser och fortsatta kvalitetsarbete. Bedömningen är att flertalet av årsmålen kommer att uppfyllas.

God mat och en trevlig måltid

Maten och måltiden har en stor betydelse för den äldres hälsa och välbefinnande samt påverkar också den äldres nöjdhet med verksamheten. Kvalitetshöjande insatser pågår både i vardagen, genom olika evenemang, temaveckor och föreläsningar kring kost och hälsa.

På Fruängsgården anordnas årligen ”matveckor” under maj månad som avslutas med en matfestival där mat från olika länder serveras, vilket uppskattats av både de äldre och medarbetarna.

Äldreomsorgens dietist och enheternas måltidsombud/kostombud har en viktig roll i kvalitetsarbetet genom att lyssna in och ta tillvara brukarnas synpunkter på maten och måltiden och stötta medarbetarna i arbetet.

Utveckling av hemtjänsten

Hemtjänstens uppdrag är att ge och tillgodose det individuella behovet hos varje brukare. Den individuella genomförandeplanen som utgår från rambeslut ger brukaren inflytande och möjlighet att påverka samt att säkerhetsställa de beviljade insatserna. Kontaktmannen gör genomförandeplanen i samverkan med brukaren och/eller anhöriga.

Den specialiserade hemtjänstgruppen/demensgruppen är Silviahemscertifierad sedan 2018. Demensgruppens insatser bidrar till att den enskilde kan behålla sin personlighet, integritet, sitt självbestämmande och sina funktioner. Den personcentrerade omvårdnaden har stor betydelse för den demenssjukes livskvalitet och hälsa. Antalet demensombud har utökats och finns inom varje hemtjänstområde.

Hemtjänsten arbetar också med att öka kontinuiteten genom att bemanningen planeras så att brukaren får hjälp av samma personal så långt som möjligt, vilket bidrar till att öka tryggheten.

Vård- och omsorgsboende och servicehus

Vid vård- och omsorgsboendena fortsätter kvalitetsarbetet med att erbjuda en meningsfull dag med aktiviteter och social gemenskap samt möjlighet till daglig utevistelse. Under sommaren har de boende erbjudits kortare dagsutflykter.

Aktivitetsombud finns på boendena med särskilt uppdrag för att planera och genomföra olika aktiviteter. På Axelsbergs vård- och omsorgsboende har en Silviasyster anställts med uppdrag att samordna och utveckla arbetet med att skapa en meningsfull tillvaro för de boende.

På vård- och omsorgsboende kommer ”Ungdomsbesök” på helgerna för aktiviteter med de boende, vilket är uppskattat av såväl de boende som personalen.

På servicehusen erbjuds många olika aktiviteter. En uppskattad aktivitet på Trekantens servicehus är karaoke på finska, som arrangeras en gång veckan.

Utveckling av teamarbetet med kontaktman, sjuksköterska, arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut fortgår. I fokus är att den boende ska känna sig trygg vid inflyttning.

Utveckling av stödet till anhöriga

Anhöriga erbjuds att delta i anhöriggrupper samt anhörigsamtal, råd och stöd av anhörigkonsulent. Utifrån stadens program för stöd till anhöriga pågår ett arbete med att se över äldreomsorgens rutiner. Rutinerna ska utgöra basen för utvecklingsarbetet kring stödet till anhöriga samt vara till hjälp för anhörigkonsulenten och anhörigombuden i deras uppdrag.

Rättssäker och likställig biståndsbedömning

Biståndshandläggarna skriver utredningar i stadens kartläggnings- och bedömningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag för beslut. En intervjuguide används som stöd i utredningsarbetet där vikten av att ställa könsneutrala och jämställda frågor tas upp. I guiden ingår även frågor som rör nutrition, hbtq och våld i nära relation.

Beställarenheten äldre är hbtq-diplomerad.

Enheten fortsätter arbetet med att säkerställa rättssäkerheten och likställigheten i biståndsbedömningen. Ärendegenomgångar görs dagligen. Beställarenheten äldre har genomfört en kollegial akt granskning av ramtidsbeställningarna, vilken visar att beställningarna görs enligt stadens rutiner och är likartade.

Vidareutveckling sker av metoder och rutiner, uppföljning av fattade beslut samt en fördjupning av samverkan med utförare inom hemtjänsten. Ett prioriterat utvecklingsområde är samverkan med primärvården och slutenvården, utifrån lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvården samt den nya överenskommelsen.

Insatsen ”Tryggt mottagande” fortsätter, där beställarenheten äldre har ett team av undersköterskor som möter upp äldre i samband med att de kommer hem från sjukhus och där teamet dels ska arbeta med omvårdnaden av den äldre under en kortare period och dels koordinera insatserna runt den äldre. Samarbete sker med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö.

Medarbetare, kompetens och kompetensutveckling

Äldreomsorgens medarbetare erbjuds kontinuerlig kompetensutveckling utifrån sina behov och utifrån äldreomsorgens prioriterade områden såsom bemötande, demensvård, psykisk ohälsa, palliativ vård, anhörigstöd, samt ökade kunskaper i svenska. Det kan vara genom webbutbildningar, föreläsningar och kurser.

Omvårdnadspersonalen erbjuds stadens undersköterskeutbildning som finns i fem steg i äldreförvaltningens regi. Interna utbildnings- och handledningsinsatser erbjuds bland annat kring basal hygien, dokumentation, mat och måltiden samt ergonomi och förflyttningsteknik.

Ombudens särskilda kompetens och engagemang har stor betydelse för verksamheternas kvalitets- och utvecklingsarbete. Det finns bland annat 33 kostombud, 43 palliativa ombud samt 12 demensombud i hemtjänsten. Andra ombud är anhörigombud, aktivitetsombud, hygienombud och dokumentationshandledare. Vid vård- och omsorgsboende och dagverksamhet finns Silviasystrar och undersköterskor med specialistutbildning med inriktning geriatrik och demens.

Kompetensutveckling och stöd till äldreomsorgens ombud ges genom utbildningsinsatser, möten och nätverksträffar för inspiration. För stöd i dokumentation finns äldreomsorgens processledare, handledare för omvårdnadsdokumentationen (ParaSol) och hälso- och sjukvårdsdokumentationen (Vodok) samt BPSD-administratörer (BPSD, Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens). Äldreomsorgens dietist inbjuder kostombuden till nätverksträffar och håller i utvecklingsprojekt kring nutrition och kost och hälsa.

I februari anordnades inspirationsdagar för den legitimerade hälso- och sjukvårdens medarbetare.

För ökad kvalitets- och kompetensutveckling kring demensvården har äldreomsorgen erhållit medel för Silviahemscertifiering av Fruängsgården som startar i höst.

Under hösten planeras också föreläsningar kring demens och psykisk ohälsa för äldreomsorgens medarbetare.

Biståndshandläggarna erbjuds olika utbildningar utifrån sin profession som arrangeras av äldreförvaltningen

Beställarenheten äldres kompetens- och utvecklingsarbete kring demensvården fortsätter i samverkan med kognitiva mottagningen på Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge. Tre biståndshandläggare har gått Silviahemmets utbildning för biståndshandläggare under våren och två biståndshandläggare under hösten. Kollegialt metodstöd finns inom områdena psykisk ohälsa och våld i nära relationer. Beställarenheten samverkar med Relationsvårdscentrum och

stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö inom regionen Västra Söderort.

Arbetet i enlighet med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndsbedömare fortsätter.

Äldreomsorgens chefer samt skyddsombud har deltagit på arbetsmiljöutbildning.

Det finns behov av ökade kunskaper gällande digitaliseringen.

Äldreomsorgen tar emot elever, praktikanter och feriearbetare samt sommarvikarier. Detta har betydelse för äldreomsorgens kompetensförsörjning, då en del kommer tillbaka som sommarvikarier, timvikarier eller rekryteras till verksamheterna.

Öppna mötesplatser för ökad gemenskap

Äldreomsorgen har fem öppna mötesplatser varav ett aktivitetscenter, som är öppna för alla äldre över 65 år i stadsdelsområdet. Seniorhälsan på mötesplatserna erbjuder ett välorganiserat och brett utbud av olika aktiviteter, dagsutflykter, kulturupplevelser och gemenskap.

Under sommaren har aktiviteter anordnats på fyra av mötesplatserna. 53 dagsutflykter har gjorts under sommaren, varav 52 med "liten buss" med 225 deltagare och en utflykt med "stor buss" till Sigtuna med 45 deltagare.

I september inbjuder äldreomsorgen till en hel månad kulturfestival med aktiviteter på teman som dans och musik, film, konst, foto, litteratur, teater, slöjd och hantverk. Kulturfestivalen riktar sig till både omsorgstagare i äldreomsorgen och alla seniorer i stadsdelsområdet.

Trygga och tillgängliga bostäder

Moderna och anpassade bostäder som tillgodoser äldres behov, efterfrågan och önskemål är en prioriterad fråga. Det finns en betydande överkapacitet av servicehuslägenheter samt ett behov av modernisering och upprustning av boendena. I augusti fanns det totalt 66 lediga lägenheter varav 50 på Fruängsgårdens servicehus och 16 på Trekantens servicehus. Fastighetsägaren Micasas inventering har visat att Fruängsgårdens servicehus har ett omfattande renoveringsbehov.

En aktuell fråga är upprustningen och omstruktureringen av Fruängsgårdens servicehus, A-huset. Beslut fattas av kommunstyrelsen i september.

Uppföljning

Förvaltningen har genomfört verksamhetsuppföljning vid vård- och omsorgsboende och dagverksamhet. Verksamheter är Axelsbergs vård- och omsorgsboende, Axcgårdens vård- och omsorgsboende, Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende och Solkattens demensdagverksamhet, som drivs i egen regi samt Åsengårdens vård- och omsorgsboende som drivs på entreprenad. Under hösten genomförs oanmälda kväll-/nattbesök på dessa vård- och omsorgsboenden.

Biståndshandläggarna genomför kvalitetsuppföljning på individnivå för hemtjänst och vård- och omsorgsboende. Kvalitetsuppföljningen visar att brukarna är nöjda med insatserna.

Årliga brukarundersökningar genomförs inom äldreomsorgen. Brukarundersökningarna för 2019 genomförs under våren med redovisning av resultaten under hösten.

Brukarundersökningen för dagverksamhet har redovisats och visar bland annat att deltagarna på dagverksamheten Solkatten, som drivs i egen regi, är mycket nöjda med verksamheten. Äldreförvaltningens kvalitetsobservation av Solkatten visar på en väl fungerande verksamhet.

Enheterna analyserar och tar tillvara resultaten från brukarundersökningar, inkomna synpunkter och klagomål från brukarna, verksamhetsuppföljningar, kvalitetsobservationer, granskningar och egenkontroller, för utveckling och förbättringar i verksamheten. Brukarundersökningarna analyseras utifrån ett kvalitets- och jämställdhetsperspektiv för en ökad brukarnöjdhet och kvalitet i äldreomsorgens verksamheter.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Biståndshandläggarna vid beställarenheten äldre ska genomföra kollegiala akt granskningar av ramtidsbeställningar för hemtjänst för att säkerställa en mer likställig biståndsbedömning.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Inom beställarenheten äldre har kollegiala akt granskningar av ramtidsbeställningar genomförts. Granskningen som genomförts av tre handläggare visar att enheten följer stadens rutiner.			
Förvaltningen ska tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö utreda möjligheterna för öppethållande på aktivitetscenter vid storhelger och på sommaren.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Skärholmens stadsdelsförvaltning har i uppdrag att samordna utredningsuppdraget. Under sommaren har flera mötesplatser i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde haft öppet och erbjudit aktiviteter under hela sommaren samt dagsutflykter. Aktiviteterna presenterades i Seniorhälsans sommarprogram 2019.			
Stadens nya mat och måltidspolicy ska implementeras genom utbildningsinsatser för måltidsombuden och medarbetarna.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Maten och måltiden står i fokus för äldreomsorgens kvalitetsarbete. Äldreomsorgens dietist genomföra utbildningsinsatser och inbjuder kostombuden till regelbundna nätverksträffar för kompetensutveckling och förankring av stadens mat- och måltidspolicy.			
Äldre ska inbjudas till sopplunch på mötesplats/aktivitetscentret.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Äldreomsorgen har erhållit medel från stadens satsning "Matlyftet" som syftar till att förebygga och bryta ensamhet och isolering med fokus på måltiden. Under våren har gemensamma luncher kommit igång vid mötesplatsen Axelsbergs aktivitetscenter. Planeringen är att erbjuda gemensamma luncher vid fler mötesplatser.			
Äldreomsorgen vill ta tillvara äldres kunskaper och engagemang och ska tillsammans med pensionärsorganisationerna och civilsamhället undersöka möjligheterna att bygga upp en volontärverksamhet i stadsdelen.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Pensionärsföreningarna är intresserade av att utveckla en volontärverksamhet. Ett samarbete har inletts genom pensionärsrådet. Under hösten kommer pensionärsrådet och äldreomsorgens chefer träffas för att utveckla detta.			
Äldreomsorgens medarbetare ska genomföra webbutbildningarna om demens för "Stjärnmärkning".	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Inom flera enheter har medarbetarna genomfört webbutbildningarna demens ABC och demens ABC plus. Några har även genomfört delen Nollvision.			
Äldreomsorgens rutiner för anhörigstödet ska implementeras i alla verksamheter och utgöra basen för utvecklingsarbetet.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys En arbetsgrupp har bildats och arbetar med att se över och utveckla äldreomsorgens rutiner för anhörigstödet.			

Nämndmål:

Äldre som bor på särskilda boendeformer får en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande

Uppfylls helt

Beskrivning

Teamarbetet med kontaktman, sjuksköterska, arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut utgör grunden för att säkerställa en trygg och personcentrerad vård och omsorg för den boende.

Alla boende erbjuds riskbedömningar som syftar till att förebygga undernäring, trycksår och fallolyckor samt att den äldre har en god munhälsa.

Förväntat resultat

- De äldre får en trygg och säker hälso-och sjukvård.
- De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds individuella riskbedömningar samt att årsmålen uppfylls.

Analys

Stadsdelsnämndens bedömning är att verksamheternas insatser och kvalitetsarbete bidrar till att uppfylla målet om en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande. Årsmålen för riskbedömningarna bedöms uppfyllas.

Förebyggande insatser och åtgärder genom riskbedömningar är prioriterat. Alla boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds individuella riskbedömningar för fall, undernäring, trycksår samt munbedömning. Dessa registreras i patientjournalen och i det nationella kvalitetsregistret Senior Alert och ligger till grund för planeringen av den boendes individuella vård och omsorg.

Ett annat prioriterat utvecklingsområde är vård i livets slutskede/den palliativa vården, där arbetet med vårdplaner fortsätter att utvecklas. Vid vård i livets slutskede ska särskilt fokus läggas på smärtskattning i syfte att minimera smärta. I patientjournalen upprättas en vårdplan för vård i livets slut. Arbetet registreras i svenska palliativregistret, som också är ett nationellt kvalitetsregister. Verksamheterna registrerar även i BPSD-registret (Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens).

Äldreomsorgens processledare ger stöd till medarbetarna i dokumentationsarbetet och äldreomsorgens dietist i frågor om kost, nutrition och nattfasta. Ett nutritionsprojekt som pågått på en avdelning vid Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende införs under hösten på boendets övriga avdelningar.

En god hygienisk standard ska upprätthållas. Personalen arbetar utifrån de basala hygienrutinerna. Hygienronder eller uppföljning av hygienronder genomförs regelbundet.

Verksamheternas hälso- och sjukvård redovisas i en årlig patientsäkerhetsberättelse.

Medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS, följer kontinuerligt upp viktiga kvalitetsindikatorer för en god hälso- och sjukvård samt lämnar en årlig redovisning - Kartläggning av hälso- och sjukvårdsinsatser i särskilda boendeformer för äldre.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel boende som erbjuds munbedömning, enligt ROAG.				67,81 %		90 %		2019
Analys Boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds en förebyggande riskbedömning gällande munhälsan, enligt metoden/instrumentet ROAG (Revised Oral Assessment Guide). Verksamheternas arbete kring munhälsobedömning är fortsatt prioriterat. Mätningen i mars 2019 visade på 87 procent genomförda riskbedömningar. Mätning görs också den 31 december. Förvaltningens bedömning är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
Andel boende som erbjuds riskbedömning för fall.				73		90 %		2019
Analys För att förebygga fall erbjuds den boende en fallriskbedömning som görs enligt metoden/instrumentet DFRI, Downton Fall Risk Index. Mätningen i mars 2019 visade på 92 procent genomförda riskbedömningar. Mätning görs också den 31 december. Förvaltningens bedömning är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
Andel boende som erbjuds riskbedömning för trycksår.				71		90 %		2019
Analys För bedömning av den boendes risk för att utveckla trycksår används metoden/instrumentet Modifierad Nortonskala. Mätningen i mars 2019 visade på 92 procent genomförda riskbedömningar. Mätning görs också den 31 december. Förvaltningens bedömning är att årsmålet kommer att uppfyllas.								
Andel boende som erbjuds riskbedömning för undernäring.				73		90 %		2019
Analys För att förebygga undernäring erbjuds den boende en riskbedömning som görs enligt metoden/instrumentet MNA, Mini Nutritional Assessment. Mätningen i mars 2019 visade på 92 procent på genomförda riskbedömningar. Mätning görs också den 31 december. Förvaltningens bedömning är att årsmålet kommer att uppfyllas.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende ska erbjudas bedömning av behov av inkontinenshjälpmedel enligt bedömningsinstrumentet Nikola för att säkerställa individuellt anpassade inkontinenshjälpmedel.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Boende på servicehus och vård- och omsorgsboende får en bedömning gällande behovet av inkontinenshjälpmedel samt för individuellt anpassade inkontinenshjälpmedel.			
Verksamhetschef ska säkerställa att en vårdplan upprättas för vård i livets slut.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys MAS och äldreomsorgens processledare genomför kontinuerliga uppföljningar av den palliativa vården för att säkerställa att rutinerna följs för en god och trygg vård i livets slutskede.			
Verksamhetschef ska säkerställa att registrering genomförs i BPSD-registret. (BPSD) Beteendemässig och Psykiska Symtom vid Demens.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Handledning och utvecklingsarbete fortgår.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Äldreomsorgens legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen ska inbjudas till inspirationsdagar om yrkesrollernas ansvar och uppdrag.	2019-01-01	2019-02-28	
Analys Inspirationsdagarna i februari som hölls för den legitimerade hälso- och sjukvårdens medarbetare var mycket givande och uppskattade.			

KF:s inriktningsmål:

2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Kommunfullmäktige har tagit fram fem mål för verksamhetsområdet. Stadsdelsnämnden har formulerat sex nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om en modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla. Hur nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att alla fem mål för verksamhetsområdet och alla sex nämndmål kommer att uppfyllas helt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Uppfylls helt

Analys

Utveckling av samverkan med näringslivet har påbörjats i stadsdelsområdet, som kan utgöra en grund för att hitta former för fortsatt samverkan. Avdelningen för samhällsplanering ska i samarbete med Stockholm Business region AB utveckla former för näringslivsdialog och genomföra dessa samt inrätta näringslivsråd i stadsdelsområdet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel upphandlad verksamhet i konkurrens						33 %	Tas fram av nämnd/ styrelse	2019

Nämndmål:

Näringslivet i Hägersten-Liljeholmen har goda förutsättningar för att bedriva sin verksamhet

Uppfylls helt

Beskrivning

Samverkan med näringslivet ger en uppdaterad bild av vilka lokala förutsättningar som finns i stadsdelsområdet och kan på så vis ge vägledning kring vilka åtgärder som kan underlätta näringsidkare att bedriva verksamhet.

Förväntat resultat

Näringsidkare kan bedriva sin verksamhet tryggt och säkert i stadsdelsområdet. Stadsdelsnämnden har god kännedom om det lokala näringslivet och det finns tydliga och välfungerande samverkansstrukturer. Det etableras näringslivsråd i stadsdelsområdet. Näringslivsanalys görs i samarbete med Stockholm Business Region AB.

Analys

Ett dynamiskt och fungerande näringsliv är en av grundbultarna för en levande och välmående stadsdel. Förvaltningen fortsätter att förbereda att starta ett näringslivsråd under året. Förvaltningen arbetar vidare med att finna samverkansplattformar med näringslivet i Hägersten-Liljeholmen. Förvaltningen samverkar också med Stockholm Business region AB och ska tillsammans med dem utveckla former för näringslivsdialog i stadsdelsområdet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Avdelningen för samhällsplanering ska i samarbete med Stockholm Business region AB utveckla former för näringslivsdialog och genomföra dessa.	2019-01-01	2019-12-31	
Avdelningen för samhällsplanering ska inrätta näringslivsråd i stadsdelsområdet.	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden har en god samverkan med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden i syfte att säkerställa att målet uppnås. Exempelvis deltar stadsdelsdirektören i en styrgrupp för utvecklingen av norra Liljeholmen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0			0		0	tas fram av nämnden	2019

Nämndmål:

Invanarna i Hägersten-Liljeholmen har tillgång till god samhällsservice

Uppfylls helt

Beskrivning

Stadsdelsnämnden gör årliga boendeplaner för bostäder med särskild service och äldres boende tillsammans med Skärholmens och Älvsjö stadsdelsnämnder. Nämnden deltar i SAMS-arbetet och samverkar med berörda facknämnder. Lokala prognoser för det kommande behovet av förskoleplatser görs av nämnden.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden har god kännedom om stadsutvecklingen på kort och lång sikt och har en god samverkan med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden angående behovet av förskolor och bostäder med särskild service. Nämndens prognoser av det framtida behovet av förskoleplatser är träffsäkra och leder till att barnomsorgsgarantin kan hållas. Nämnden medverkar till att fler grupp- och servicebostäder planeras.

Analys

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning samverkar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret i exploateringsprojekt. Stadsdelsförvaltningen uppdaterar kontinuerligt sina prognoser för behovet av förskoleplatser, både i privat- och offentlig regi-, för att säkra att tillgången på platser matchar efterfrågan. Förvaltningens prognoser sträcker sig 10 år fram i tiden och alla förskolor som byggs ut, byggs om eller avvecklas finns med i prognoserna för att säkerställa bästa träffsäkerhet.

I samtal med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret arbetar Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning med att säkerställa att 1,5 förskoleavdelning per 100 nybyggda bostäder är riktmärket i alla nybyggnadsprojekt. Stadsdelsförvaltningen bevakar också systematiskt behovet av bostäder med särskild service och samverkar med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret för att säkra att sådana bostäder finns i rätt antal.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Stadsdelsnämnden ska samverka med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden för att säkerställa att behovet av förskolor och bostäder med särskild service tillgodoses.	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

Uppfylls helt

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till målet genom att följa förvaltningens resepolicy samt att nämnden bistår trafiknämnden i genomförandet av gångplanen och cykelplanen.

Genom att följa resepolicy används i första hand miljöanpassade transportmedel, såsom att resa kollektivt med tåg eller buss. Vidare finns totalt 18 bilar inom förvaltningen, tre av dessa är elbilar och 13 är miljöbilar. Årsmålet i indikatorn om andel miljöbränsle uppfylls inte helt. Informationsinsatserna fortsätter och det har skett en förbättring jämfört med 2018.

Förvaltningen har köpt in 20 stycken elcyklar för att minska användandet av bil i tjänst. I dagsläget använder fältassistenter, vissa förskolechefer samt personal inom äldreomsorgens hemtjänst elcyklar.

Förvaltningen bedömer att också bidrar till en god arbetsmiljö och är hälsofrämjande.

Stadsdelens parkvägar är rena från grus, löv och annat framkomlighetsstörande. Förvaltningen har regelbunden kontakt med entreprenör samt tar in synpunkter från allmänheten för att säkerställa att stadsdelen har god framkomlighet. Åtgärder genomförs snabbt. Upphandlade entreprenörers drift- och skötselarbete gällande parkvägar följs upp regelbundet.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	76,7 %			71,8 %	80 %	86 %	86 %	Halvår 1 2019
Analys Informationsinsatserna fortsätter och det har skett en förbättring jämfört med 2018.								

Nämndmål:

Parkvägar i Hägersten-Liljeholmen har god framkomlighet

Uppfylls helt

Beskrivning

Genom uppföljning av drift och skötsel kontrolleras att parkvägarna sköts enligt avtal och på så vis säkerställs den fysiska tillgängligheten.

Förväntat resultat

Parkvägarna är tillgängliga och tillfälliga hinder avhjälps inom rimlig tid. Snöröjning och halkbekämpning är effektiv och sker smidigt.

Analys

Förvaltningen samverkar med trafikkontoret i genomförandet av gång- och cykelplanen i enlighet med framkomlighetsstrategin. Stadsdelens parkvägar är rena från grus, löv och annat framkomlighetsstörande. Förvaltningen har regelbunden kontakt med entreprenör samt tar in synpunkter från allmänheten för att säkerställa att stadsdelen har god framkomlighet. Åtgärder genomförs snabbt. Upphandlade entreprenörers drift- och skötselarbete gällande parkvägar följs upp regelbundet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Avdelningen för samhällsplanering ska samverka med trafiknämnden i genomförandet av gångplanen och cykelplanen i enlighet med framkomlighetsstrategin.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter använder i första hand miljöanpassade transporter

Uppfylls helt

Beskrivning

Resor i tjänsten sker enligt stadens resepolicy. Elcyklar har köpts in under 2018 för transporter i närområdet. Förvaltningens fordon byts ut till elbilar i samband med att leasingkontrakt förnyas.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens transporter sker med miljövänliga fordon enligt nämndens resepolicy.

Analys

Förvaltningen följer stadens resepolicy. Elbilar ersätter bilar som drivs med fossila bränslen i takt med att avtalen löper ut. Förvaltningen har köpt in ett 20-tal elcyklar som ska minska bilåkandet och öka andelen biobränsle. I dagsläget använder fältassistenter och vissa förskolechefer elcykel istället för bil för att ta sig runt i stadsdelsområdet. Även personal inom äldreomsorgens hemtjänst har tillgång till elcyklar. Förvaltningen bedömer att det finns fler vinster än miljömässiga med elcyklar då det bidrar till en god arbetsmiljö och är en hälsofrämjande aktivitet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Ersätta befintliga bilar då avtalet löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2019-01-01	2019-12-31	
Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns att tillgå på tankstationerna.	2019-01-01	2019-12-31	
Verksamheternas medarbetare ska göra klimatsmarta tjänsteresor.	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bedömer att kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas helt under året. Bedömningen grundas på att samtliga KF-indikatorer prognostiseras att nås och att underliggande nämndmål bedöms nås.

Förskolorna arbetar utifrån läroplanen och integrerar kultur och rörelse i det dagliga arbetet. Varje förskola utformar en plan för vad barnen bör få vara med om och uppleva vad gäller kultur under sin förskoleperiod. En kulturpeng fördelas till förskolorna baserat på antalet barn på enheten. Kultur och läsombud finns på förskolorna. Förskolorna utvecklar sina bok- och läsmiljöer de ingår i nätverk som arbetar tillsammans med biblioteken. Förskolornas kulturombud och andra pedagoger erbjuder inspirationsdagar för arbetet med kultur.

Stadsdelens grönområden och parker bevaras och rustas för att möta en växande befolkning och dess behov. En del upprustning sker i stadsdelens regi annat med andra förvaltningar.

Stadsdelen tre parklekar drivs på entreprenad. De är tillgängliga årets alla dagar och där erbjuds också en rad aktiviteter.

Två utegym rustas upp under våren och i höst kommer ett nytt mindre utegym att byggas i Svandammsparken. Lekparker tillkommer eller förbättras ofta i samband med utveckling av bostadsområden, förskolor och skolor. I sommar rustas en lekplats vid Störtloppsvägen. Förvaltning och medborgare deltar i samråd och bidrar med sina synpunkter och önskemål. Ett exempel på detta är de fokusgrupper som hållits under våren i samband med utveckling av amfiteatern på Hägerstensåsen och grönområdena runt omkring.

Fritidsverksamhet för unga i stadsdelens regi, Ung fritid, är HBTQ-certifierad i år. Personalen har utbildats och utformat handlingsplan för sitt arbete. Det finns fritidsverksamhet för unga på tre fritidsgårdar. Därutöver finns en HBTQ-mötesplats för unga och mötesplatser för unga med funktionsvariationer. En projektledare driver verksamhetsutveckling för enheten Ung Fritid med fokus på prevention, digitalisering och delaktighet.

På fritidsgårdarna erbjuds löpande olika fysiska aktiviteter både i egen regi och i samverkan med civilsamhället och föreningslivet.

Föreningars engagemang och verksamhet stöds av stadsdelsnämnden bland annat i form av verksamhetsbidrag och arrangörstöd. Föreningarnas arbete och verksamheter bidrar på flera sätt till stadsdelen utbud av fritidsaktiviteter och kulturprogram.

Samverkan och samarbete sker med föreningar kring program och marknadsföring. Här finns program för alla åldrar och målgrupper. Ett exempel är Trekantens dag då föreningar erbjuds att marknadsföra sig och delta med olika aktiviteter för allmänheten.

De personer som bor i gruppboende erbjuds möjlighet till regelbunden fysisk aktivitet.

Äldreomsorgen har utvecklat mötesplatser för äldre och har medarbetare som deltar i nätverk som samarbetar kring kultur för äldre. Här får de uppslag om hur de kan använda kultur i det dagliga arbetet. Äldreomsorgen kommer även att genomföra särskilda satsningar på kulturupplevelser i verksamheterna och på mötesplatserna under september månad.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel ungdomar som deltar i föreningsliv							-	2019
 Andelen ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter						74 %	74 %	2019

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andelen ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter						75 %	75 %	2019

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen har tillgång till ett rikt utbud av kultur och evenemang

Uppfylls helt

Beskrivning

Kulturaktiviteter genomförs i nämndens verksamheter samt genom bidragsgivning till lokala föreningar.

Förväntat resultat

Boende i Hägersten-Liljeholmen har tillgång till ett rikt utbud av kultur och evenemang.

Analys

Susanne

Förra året inbjöd äldreomsorgen till en uppskattad kulturvecka i september. I år utökas den till en kulturfestival under hela september månad med fyra veckors aktiviteter på teman som dans och musik, film, konst, foto, litteratur, teater, slöjd och hantverk. Kulturfestivalen riktar sig till både omsorgstagare i äldreomsorgen och alla seniorer i stadsdelsområdet. (Anneli)

En översyn har gjorts av regler för bidragsgivning och stöd till föreningar så att de överensstämmer med kommunfullmäktiges intentioner och samspelar med andra bidragsgivande nämnder i staden. Förtydligande av skrivanvisningar och bedömningskriterier har skett.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förskoleavdelningen ska utforma ett gemensamt ställningstagande för ett likvärdigt arbete med kultur för och med barn i förskolorna i Hägersten-Liljeholmen.	2019-01-09	2019-12-31	
Analys Arbetet inleds under hösten 2019.			
Genomförande av Trekantens dag tillsammans med samarbetspartners, lokala föreningar och näringsliv.	2019-01-08	2019-07-01	
Äldreomsorgen ska genomföra särskilda satsningar på kulturupplevelser i verksamheterna under september månad.	2019-01-08	2019-12-31	
Översyn av riktlinjerna för verksamhetsbidrag	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Uppfylls helt

Analys

Hägersten-Liljeholmen är ett stadsdelsområde som växer snabbt och där antalet kvadratmeter verksamhetslokaler ständigt ökar, inte minst inom förskolan som byggs ut i hög takt. En översyn görs för att anpassa stadsdelsförvaltningens verksamhetslokaler till förändrade behov. Energibesparande investeringar gjorts i nämndens verksamhetslokaler i samverkan med Micasa och SISAB som äger och förvaltar fastigheterna. Nybyggen och nyanskaffningar som sker är klimatsmarta och tar hänsyn till miljön. Nämndens verksamheter som hanterar livsmedel använder relativt hög andel ekologiska livsmedel. Stadsdelsrådets parker och grönområden är väl använda och utvecklas och underhålls kontinuerligt.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %			87,1 %		76,92 %	75%	2019
Analys Kemikaliecentrum har tagit fram en vägledning för att stödja arbetet med en kemikaliesmart förskola. genomföras. Alla rektorer har erbjudits utbildning av Kemikaliecentrum om kemikaliesmart förskola. Förskolorna har utbildat sina medarbetare och sorterat ut olämpligt material. Samtliga förskolor arbetar med och kommit långt med nivå 2 och 3. Det finns dock kriterier för att uppnå en kemikaliesmart förskola som verksamheterna inte kan påverka. Det kan till exempel vara centrala upphandlingar för lekmaterial inne och ute eller vilka krav som ställs på entreprenörer.								
 Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggsvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system				100 %		100 %	100%	2019
Analys Stadsdelsnämnden beställer i huvudsak större entreprenader av stadens egna bolag, vilket gör att kravet på byggsvarubedömningen bedöms uppnås under året.								
 Andel hämtställen med matavfallsinsamling av hämtställen med möjlighet till matavfallsinsamling						60 %	60 %	2019
 Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50,68			61,26		60 %	50%	2019
Analys Förvaltningen uppfyller KF:s mål men bedömer inte att vi klarar nämndens mål fullt ut. Utbildning i nya inköpsmodulen sker i under hösten.								

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinn or/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Köpt energi (GWh)				3,47 GWh		3,4 GWh	1735 GWh	2019
Analys								
Hägersten-Liljeholmen är ett stadsdelsområde som växer snabbt och där antalet kvadratmeter verksamhetslokaler ständigt ökar, inte minst inom förskolan som byggs ut i hög takt. Stadsdelsnämnden har arbetat kraftfullt med att byta ut äldre vitvaror mot mer energisnåla och äldre armaturer mot LED. Insatserna ger resultat och förvaltningen har goda förhoppningar om att målet ska kunna uppnås.								

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter gör medvetna val för att ta ansvar för miljön

Uppfylls helt

Beskrivning

Verksamheterna ska arbeta aktivt med att sortera matavfall, minska användningen av plast, förebygga att avfall uppstår, minska energiförbrukningen och göra klimatsmarta tjänsteresor. Förskolorna ska genomföra åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för en giftfri förskola.

Förväntat resultat

Användningen av plast i verksamheterna minskar. Matavfall återvinns i hög grad där det är möjligt. Avfall som uppstår ska tas om hand på ett resurseffektivt sätt enligt avfallshierarkin. Energiförbrukningen i förvaltningen minskar. Alla förskolor uppnår nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för en giftfri förskola.

Analys

Stadsdelsförvaltningen arbetar vidare med att se till att återvinningsmöjligheter finns i stadsdelsområdets mest välbesökta parker. Detta för att säkerställa att skräp återvinns istället för att hamna i naturen. Vidare arbetar stadsdelsförvaltningen med att förhindra uppkomsten av avfall inom dess egna verksamheter. Stadsdelsförvaltningen fortsätter att sträva efter att alla verksamhetslokaler ska ha möjlighet till matåtervinning. Stadsdelens förskolor arbetar enligt strategin att inköp av plastartiklar ska undvikas där det är möjligt. Stadsdelens förvaltningar återvinner hushållssopor.

Klimatinvesteringar har också genomförts, bland annat har förvaltningen under året bytt ut stora delar av sin vitvarupark - en investering som kommer minska energiförbrukningen med ca 200 000 kW/h per år. Det handlar om totalt 160 vitvaror. Förbrukade vitvaror omhändertas och återvinns på ett korrekt sätt. Förvaltningen har också sökt och beviljats

klimatestimeringar för ny LED-belysning på Trekantens vård- och omsorgsboende som kommer innebära en minskad energiförbrukning på ca 30 000 kW/h per år.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förskolorna ska genomföra åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Arbetet pågår enligt plan.			
Verksamheterna ska arbeta aktivt för att minska energiförbrukningen i verksamheten.	2019-01-01	2019-12-31	
Verksamheterna ska arbeta aktivt med att sortera matavfall.	2019-01-01	2019-12-31	
Verksamheterna ska förebygga uppkomsten av avfall.	2019-01-01	2019-12-31	
Verksamheterna ska minska användningen av plast.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys			
Arbetet pågår enligt plan. Verksamheterna har kontinuerliga genomgångar för att minska användningen av plast.			
Verksamheternas medarbetare ska göra klimatsmarta tjänsteresor.	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s inriktningsmål:

3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Kommunfullmäktige har tagit fram två mål för verksamhetsområdet. Stadsdelsnämnden har formulerat sju nämndmål som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om en ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden. Hur nämnden bidrar till att uppfylla inriktningsmålet redovisas under respektive mål för verksamhetsområdet. Nämnden bedömer att två mål för verksamhetsområdet kommer att uppfyllas devis samt att fem nämndmål kommer att uppfyllas helt och två delvis.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Uppfylls delvis

Analys

Prognosen visar ett underskott med 6,6 mkr före budgetjusteringar. Underskott finns inom individ- och familjeomsorg, äldreomsorgen samt inom stöd och service till personer med funktionshinder. Efter budgetjusteringar redovisas ett underskott med 4,8 mkr.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100,7 %			99,7 %		100 %	100 %	Tertial 2 2019

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognoss helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys Budget inkluderar beräknade prestationsförändringar med 5,7 mnkr och budgetjusteringar med 2,3 mnkr.								
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100,7 %			99,8 %		100 %	100 %	Tertial 2 2019
Analys Årsbudget rapporteras som budget samt prestationsförändring.								
 Nämndens prognossäkerhet T2				0 %		+/- 1 %	+/- 1 %	2019

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter har en långsiktigt hållbar ekonomi

Uppfylls delvis

Beskrivning

Verksamheterna ska bedrivas inom beslutad budget. Styrning och uppföljning ska vara tydlig. En tydlig ekonomistyrning och säkerhet i prognoser är en förutsättning för att skapa och behålla stabilitet i verksamheten. Enheterna följer regelbundet upp ekonomin genom kontakter mellan enhetschef, avdelningschef och controller inför månads- och tertialrapporter.

Förväntat resultat

Verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.

Analys

Stadsdelsnämnden bidrar till att kommunfullmäktiges inriktningsmål ska uppnås. Nämnden arbetar för en ekonomi i balans genom att kontinuerligt arbeta för att resurserna ska användas väl med fokus på resultat och effekt för våra invånare.

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att se till så att nämndens verksamheter ska rymmas inom fastställd budget.

Utfallet för helåret före och efter resultatöverföringar visar ett underskott med 4,8 mnkr mot budget.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Förvaltningens avdelningar ska utifrån sina verksamheter utforma ledningsrapporter i syfte att utveckla arbetet med uppföljning och dialog om verksamheternas resultat.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Avdelningen för social omsorg har utvecklat ledningsrapporter för barn- och ungdom, vuxen/missbruk, ekonomiskt bistånd och beställarenheten för funktionsnedsättning. Ledningsrapporterna är kompletta förutom när det gäller HR-variabler som sjukfrånvaro, personalomsättning m.m. Enhetschefen och avdelningschefen har, med ledningsrapporten som underlag, dialogmöten om verksamhetens resultat varje månad.			
Prognosuppföljning	2019-01-01	2019-12-31	

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Uppfylls delvis

Analys

Arbetsmiljö

Implementeringen av uppdraget "Hållbart arbetsliv" har inletts. Flera aktiviteter är igång, bland annat "aktiv sjukskrivning" och "sjuksköterska på plats".

Arbetet med att ta fram en arbetsmiljöhandbok är i slutfasen. Två arbetsmiljöutbildningar med certifiering har genomförts för chefer och skyddsombud och ytterligare en sådan utbildning kommer att genomföras i oktober samt en fördjupad utbildning i organisatorisk och social arbetsmiljö för chefer. Även en särskild utbildning i rehabiliteringsprocessen har genomförts i samarbete med Älvsjö och Skärholmens stadsdelsförvaltningar.

Innovation

Inom nämndens verksamheter pågår flera utvecklingsprojekt som ger möjlighet för berörda verksamheter att utvecklas och pröva nytt. I det dagliga arbetet stärks medarbetarna att vara innovativa genom att ledningen visar tillit och har ett tydligt brukarfokus. En kartläggning av olika samverkansmönster pågår tillsammans med Skärholmens stadsdelsförvaltning, konsultföretaget Wexxa samt stadsledningskontorets idésluss. Resultatet kommer att vara en grund för att utveckla innovation genom samverkan.

Genom att förändra organisationen har två enheter i myndighetsutövningen inom social omsorg kunnat frigöra resurser för att inrätta metodutvecklingstjänster. Digitala verktyg används för att öka brukarnas egenmakt. I utvecklingen av socialpsykiatrins träfflokaler undersöks möjligheterna att samarbeta med brukarorganisationerna. Kvalitetsobservation och kollegial observation implementeras.

Handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetsituation

Stadens handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetsituation från 2016 syftar till att anställda inom socialtjänsten och äldreomsorgen ska ges goda förutsättningar att utöva sitt arbete i enlighet med professionellt kunnande, yrkesetik och med lagstiftningens intentioner. De anställdas förutsättningar att utföra sitt arbete är avgörande för kvaliteten på verksamheternas tjänster.

Arbetet på enhetsnivå fortgår. Genom att utveckla introduktionen för nya medarbetare och fortlöpande erbjuda kompetensutveckling skapas utvecklingsmöjligheter. Avdelningarna för social omsorg och äldreomsorgen tar emot socionompraktikanter. Ett lokalt kompetens- och utvecklingsforum med representanter från de myndighetsutövande enheterna verkar sedan våren 2018 på uppdrag av ledningsgrupperna.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2018	Prognos helår	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Aktivt Medskapandeindex	77	78	76	80		82	82	2019
Analys Förvaltningens samlade AMI har sjunkit med tre indexpunkter sen förra mätningen och ligger under det förväntade årsmålet. Utvecklingsområden har identifierats i medarbetarundersökningen och handlingsplaner har tagits fram.								
 Andel elektroniska inköp	59 %			55 %	65 %	65 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2019
 Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	73,33 %			100 %	80 %	100 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2019
Analys Förvaltningen bedömer att målet inte kommer att uppnås. Informationsinsatser sker för att öka måluppfyllelsen.								
 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %			100 %		100 %	87 %	2019
 Index Bra arbetsgivare	81			82		85	85	2019
Analys Index Bra arbetsgivare består av tre delindex; Jämställdhet, Attraktiv arbetsgivare och Rekommendera arbetsplats. Förvaltningen har tappat en indexpunkt mot föregående år, index Bra arbetsgivare är 81. Sammantaget uppnår förvaltningen inte uppsatt mål (85). Delindex Jämställdhet har ökat med 3 indexpunkter och är nu 89. Delindex Attraktiv arbetsgivare är 85 vilket är en ökning med 1 indexpunkt. Resultatet för delindex Rekommendera arbetsplats är 69 vilket är en minskning med 6 indexpunkter jämfört med föregående mätning.								
 Sjukfrånvaro	7,6 %	5,2 %	8 %	8,4 %	7,5 %	7,5 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2019
 Sjukfrånvaro dag 1-14	2,5 %	2,1 %	2,6 %	2,8 %	2,5 %	2,5 %	tas fram av nämnden	Tertial 2 2019

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Kommunstyrelsen ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av resursfördelningssystem inom funktionshinderområdet	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Diskussioner och frågeställningar kring detta har skett vid socialförvaltningens chefsnätverk för beställarchefer samt vid workshop kring socialtjänstrapporten 2018 i socialförvaltningens regi.			
 Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare	2019-01-01	2019-08-31	
Analys Den övergripande delen av projektet Förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare är avslutad. Förvaltningen kommer att fortsätta arbetet. En styrgrupp kommer att formas tillsammans med en övergripande utvecklingsgrupp samt lokal utvecklingsgrupper inom förskoleenheterna. Till grund för arbetet ligger den slutrapport som presenterats vid projektets avslut samt de lokala resultat som framkommit vid fokusintervjuer och workshops som genomförts i stadsdelen.			

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden erbjuder bra möjligheter till utveckling av arbetsätt, kompetens och karriärmöjligheter.

Uppfylls helt

Beskrivning

Kompetensförsörjningsprocessen ger stöd i arbetet med att behålla, utveckla och rekrytera medarbetare och chefer. Kompetensutvecklingsinsatser sker ofta i samverkan med staden, andra förvaltningar och externa aktörer.

Analys

Stadens kompetensförsörjningsmodell har implementerats i samband med verksamhetsplaneringen för 2019, men behöver utvecklas. Ett flertal kompetensutvecklingsinsatser för chefer har genomförts på övergripande nivå. Två arbetsmiljöutbildningar med certifiering har genomförts för chefer och skyddsombud och ytterligare en sådan utbildning kommer att genomföras i oktober samt en fördjupad utbildning i organisatorisk och social arbetsmiljö för chefer. Även en särskild utbildning i rehabiliteringsprocessen har genomförts i samarbete med Älvsjö och Skärholmens stadsdelsförvaltningar. Vidare har det hållits utbildningar i arbetsgivarfrågor för chefer.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Utveckla arbetet med chefsförsörjning	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens lokaler är ändamålsenliga samt yt- och energieffektiva

Uppfylls helt

Beskrivning

Stadsdelsnämnden ska verka för att energiförbrukningen inom nämndens verksamheter minskar. Samutnyttjande av lokaler ska eftersträvas och lokalanvändandet ska kartläggas.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden har tillgång till lokaler som motsvarar det faktiska behovet och energiförbrukningen i dessa minskar. Nämndens lokaler är tillgängliga och välplanerade.

Analys

Som tidigare nämnt har stadsdelsförvaltningen gjort klimatinvesteringar i lokaler för att energieffektivisera dessa. Vid renoveringar och nybyggnation av verksamhetslokaler genomförs alltid ändamålsenliga åtgärder som exempelvis giftfria golvmattor med ljuddämpande effekt. Alla projekteringar för nya lokaler görs skräddarsytt för lokalens tänkta verksamhet. Tillgänglighet tas i beaktning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Avdelningen för samhällsplanering ska ansöka om klimatinvesteringsmedel i syfte att öka energieffektiviteten i nämndens lokaler	2019-01-01	2019-12-31	
Avdelningen för samhällsplanering ska undersöka möjligheten till att öka graden av samutnyttjande av lokaler genom samverkan.	2019-01-01	2019-12-31	
Stadsdelsförvaltningen ska kartlägga nämndens lokalanvändande och anpassa det efter det faktiska behovet.	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens medarbetare är professionella, engagerade och har en hälsosam arbetsmiljö.

Uppfylls delvis

Beskrivning

Arbetsmiljö och rehabiliteringsarbetet sker i samverkan med de fackliga organisationerna samt med företagshälsovården. Förvaltningen arbetar hälsofrämjande genom handlingsplanen ”Hållbart arbetsliv”. Huvuduppdraget för projektet är att skapa en systematik kring hållbar arbetsmiljö genom tre perspektiv: hälsofrämjande, förebyggande och efterhjälpande. Målet är att sänka sjukfrånvaron och höja medarbetarnöjdheten - detta ska öka nytta och kvaliteten för stadsdelens medborgare. En arbetsmiljöhandbok ska implementeras i hela förvaltningen för att säkerställa det systematiska arbetsmiljöarbetet, vilket ska leda till förbättrad arbetsmiljö.

Arbetet med kompetensförsörjningen är ständigt pågående för att säkerställa hög kvalitet i verksamheterna. Det arbetet ska utvecklas och fördjupas systematiskt, utifrån stadens kompetensförsörjningsmodell UBARA (Utveckla, Behålla, Attrahera, Rekrytera, Avsluta).

Förväntat resultat

- Förvaltningen klarar kompetensförsörjningen i växande verksamheter
- Resultaten i medarbetarundersökningen har förbättrats - både avseende medarbetarskap och ledarskap
- Alla verksamheter har utvecklat det systematiska arbetsmiljöarbetet
- Sjukfrånvaron har minskat

Analys

Implementeringen av uppdraget "Hållbart arbetsliv" har inletts och flera aktiviteter är igång, bland annat "aktiv sjukskrivning" och "sjuksköterska på plats".

Arbetet med att ta fram en arbetsmiljöhandbok inom äldreomsorgen har slutförts och godkänts av Arbetsmiljöverket. Arbetet med att anpassa den för övriga verksamheter kvarstår.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Alla enheter ska utifrån medarbetarundersökningens resultat göra en handlingsplan, som åtgärdas och följs upp under året	2019-01-01	2019-12-31	
Allmän visstidsanställning ska minimeras	2019-01-01	2019-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud ska genomföras för att öka kunskapen om den organisatoriska och sociala arbetsmiljön	2019-01-01	2019-12-31	
Förbättra förutsättningarna för att anställa personer med funktionsnedsättning	2019-01-01	2019-12-31	
Fördjupad rehabiliteringsutbildning ska genomföras i samarbete med Skärholmens och Älvsjös stadsdelsförvaltningar	2019-01-01	2019-12-31	
Förteckna personuppgiftsbehandlingar	2019-01-01	2019-12-31	
Förvaltningen kommer under 2019 att fortsätta arbetet med att genomföra handlingsplanen för biståndshandläggares och socialsekreterares arbetssituation	2019-01-01	2019-12-31	
Starta projekt för ett hållbart arbetsliv, med målet att sänka sjukfrånvaron	2019-01-01	2019-12-31	
Ta fram handlingsplaner för att minska andelen deltidsanställningar	2019-01-01	2019-12-31	
Utbilda om nya arbetssätt efter införandet av Dataskyddsförordningen.	2019-01-01	2019-12-31	
Verktyg och rutiner för systematiskt arbetsmiljöarbete ska förbättras och göras kända	2019-01-01	2019-12-31	

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter arbetar kostnadseffektivt med fokus på kärnverksamheterna.

Uppfylls helt

Beskrivning

En tydlig ekonomistyrning ska leda till att tilldelade resurser används effektivt med fokus på kärnverksamheterna.

Förväntat resultat

Att nämndens verksamheter använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.

Analys

Den 1 mars 2019 gick enheten för ekonomiskt bistånd samman med vuxenenheten. Till den nya enheten fördes även arbetsmarknad och samhällsvägledning för nyanlända samt det vråkningsförebyggande arbetet. Stöd- och aktivitetsenheten har fått ett renodlat uppdrag som utförarenhet inom socialpsykiatri. Under hösten 2019 kommer assistansverksamheten att bli en del av enheten för stöd och service i Hägersten-Liljeholmen. Samtliga organisatoriska förändringar genomförs för att förbättra möjligheterna till ledning, styrning och uppföljning samt strategiskt utvecklingsarbete och samordning.

Förskoleverksamheten har arbetat fram en ledningsrapport. Rapporten ska ge en övergripande bild av förskoleenheternas resultat och innehåller relevanta nyckeltal avseende ekonomi, HR och kärnverksamhet. Rapportens syfte är att i dialog mellan avdelningschef och rektor tidigt identifiera samverkande faktorer som påverkar resultat och kvalitet.

En utökad samverkan mellan avdelningen för samhällsplanering och förskola ska bidra till ökad framförhållning avseende behov och underhåll av förskolelokaler.

Inom äldreomsorgen följs ekonomin upp varje månad tillsammans med avdelningschef, enhetschef och controller. Resultatdialog förs om relevanta faktorer som avser ekonomi, verksamhet och medarbetare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
För att stödja utvecklingen av ett mer teamorienterat arbetssätt och för att möjliggöra nödvändiga effektiviseringar kommer avdelningen för social omsorg att se över den interna organisationen.	2019-01-07	2019-12-31	
Analys Arbetet pågår enligt plan. Den 1 mars 2019 gick enheten för ekonomiskt bistånd samman med vuxenenheten. Till den nya enheten fördes även arbetsmarknad och samhällsvägledning för nyanlända samt det vråkningsförebyggande arbetet. Stöd- och aktivitetsenheten har fått ett renodlat uppdrag som utförarenhet inom socialpsykiatri. Under hösten 2019 kommer assistansverksamheten att bli en del av enheten för stöd och service i Hägersten-Liljeholmen. Samtliga organisatoriska förändringar genomförs för att förbättra möjligheterna till ledning, styrning och uppföljning samt strategiskt utvecklingsarbete och samordning.			

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter bedriver verksamhet av god kvalitet och är innovativa

Uppfylls helt

Beskrivning

Exempel på aktiviteter för att utveckla god kvalitet och innovation:

Verksamhetskultur som uppmuntrar innovationer
Implementera digitala verktyg och annan välfärdsteknologi
Kvalitetsobservationer
Kollegial observation
Samarbete med brukar- och intresseorganisationer

Förväntat resultat

Verksamheterna är innovativa och använder digitala lösningar och annan välfärdsteknik.
Verksamheterna har hög kvalitet och det finns en jämlik tillgång till gott stöd och service.

Analys

Genom utvecklingsprojekt i kärnverksamheterna utvecklas verksamheternas kvalitet.

Äldreomsorgen har investerat i välfärdsteknik som syftar till att öka kvaliteten, tryggheten och den äldres självständighet. En idé är att ge äldre stöd och hjälp att använda digitala verktyg/surfplattor för att till exempel göra inköp av matvaror på nätet och därigenom bidra till ökad självständighet. Digitala informationsskärmar kommer att finnas på servicehus och vård- och omsorgsboende för aktuell information till boende, anhöriga och besökare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Avdelningen för samhällsplanering ska utreda riktlinjerna och rutinerna kring medborgarförslag för stadsmiljöfrågor.	2019-01-01	2019-12-31	
Stadsdelsförvaltningen ska fortsätta utvecklingsarbetet inom LUM-projektet MALK (Mätinstrument avseende livskvalité).	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Projektet pågår och utvecklas enligt plan.			
Utvecklingen med att använda digitala hjälpmedel för att maximera brukarnas egenmakt och delaktighet fortgår inom förvaltningens dagliga verksamheter.	2019-01-01	2019-12-31	
Analys Implementeringen pågår i verksamheterna enligt plan. Glasade Gången har flera olika digitala hjälpmedel ge brukaren stöd i arbetet, exempelvis ugnar som har lättlästinställningar eller trådlösa enheter för projektorerna i konferensavdelningen. Alla grupper har Ipads där olika recept tas fram. Kassaapparater är digitaliserade med bilder eller ljud för att göra dem lättillgängliga för alla. Under hösten kommer ha en utbildning i social berättelser där medarbetare och brukare kommer att arbeta med Ipads tillsammans. Under perioden köps flera Ipads in till bland annat Liljan och Örnbergs verksamheter för välfärdsmedel och en plan läggs för hur implementeringen ska ske.			
Äldreomsorgen ska ge äldre stöd i att använda digitala verktyg/surfplattor för att till exempel göra inköp av matvaror på nätet och därigenom bidra till ökad självständighet.	2019-01-08	2019-12-31	

Nämndmål:

Vid offentliga upphandlingar ställer stadsdelsnämnden krav som bidrar till social, miljömässig och ekonomiskt hållbar utveckling

Uppfylls helt

Beskrivning

Förvaltningen beställer upphandlingar från stadens serviceförvaltning. Verksamheterna tar fram förfrågningsunderlag och upphandlingssamordnaren administrerar upphandlingarna i enlighet med stadens regelverk samt nämndens plan för upphandlingar.

Förväntat resultat

Tydliga krav i förfrågningsunderlag och avtal. Systematiska avtalsuppföljningar. Ökad andel elektroniska inköp.

Analys

Tydliga krav på social, miljömässig och ekonomisk hållbar utveckling ställs i förfrågningsunderlag och avtal. Systematiska avtalsuppföljningar genomförs och andelen elektroniska inköp ökar.

Uppföljning av ekonomi

Uppföljning av driftbudget

Uppföljning av driftbudget

Netto (Mnkr)	Utfall per aug	Budget	Prognos	Avvikelse budget prognos	Prestationsförändr	Avvikelse budget efter prestförändr
Nämnd- o. förvaltningsadministration	32,1	51,3	48,8	2,5	0,0	2,5
Individ- och familjeomsorg	105,5	164,2	168,5	-4,3	0,0	-4,3
varav barn och ungdom	49,9	87,2	90,7	-3,5	0,0	-3,5
varav vuxenomsorg	19,9	26,7	27,5	-0,8	0,0	-0,8
varav socialpsykiatri	35,7	50,3	50,3	0	0,0	0
Stadsmiljöverksamhet	9	14,8	14,1	0,7	0,0	0,7
Avskrivningar	7,6	10,1	11,3	-1,2	0,0	-1,2
Internräntor	0,8	1,2	1,2	0	0,0	0
Förskoleverksamhet	436,9	680,2	670,2	10	-2,0	8,0
Äldreomsorg	415,2	597,4	616,3	-18,9	0,0	-18,9
Stöd o. service till personer m. funktionsnedsättning	230	334,1	343,5	-9,4	7,7	-1,7
Verksamhet för barn, kultur och fritid	17,3	26,2	24,3	1,9	0,0	1,9
Arbetsmarknadsåtgärder	7	11,3	11,3	0	0,0	0
Ekonomiskt bistånd	37,7	65,7	59,3	6,4	0,0	6,4
varav handläggning	13,6	16,8	19,9	-3,1	0,0	-3,1
Övrig verksamhet				0	0,0	0
Summa SDN	1 299,1	1 956,5	1 968,8	-12,3	5,7	-6,6
Beräknade budgetjusteringar						2,3
Förändring av fond (- ökning, + minskning)						-0,5
Summa SDN efter beräknade budgetjusteringar och resultatdispositioner						-4,8

Nämnd- och förvaltningsadministration

Prognosen för nämnd- och förvaltningsadministration visar ett överskott med 2,5 mnkr jämfört med budget, vilket är oförändrat i jämförelse med föregående prognos. Överskottet beror på personalomsättning inom förvaltningsadministrationen.

Individ- och familjeomsorg

Prognosen för individ- och familjeomsorgen visar ett underskott med 4,3 mnkr jämfört med budget. Underskottet återfinns inom barn och ungdom och vuxenomsorgen.

Barn- och ungdom visar ett underskott på 3,5 mnkr, vilket är en förbättring med 1,0 mnkr jämfört med föregående prognos. Underskottet beror på höga kostnader för placeringar. Åtgärder såsom att se över placeringstiderna samt fortsatt användning av våra egna

öppenvårdsinsatser pågår kontinuerligt. Intäkter från statsbidrag för flyktingar har förts till verksamhetsområdet. Användandet av konsulter fortsätter men kommer framöver att minska. Insatsdelen inom barn- och ungdomsenheten visar ett underskott med 0,6 mnkr. Underskottet beror på ökade personalkostnader.

Vuxenomsorgen visar ett underskott på 0,8 mnkr, vilket är oförändrat jämfört med föregående prognos. Underskottet beror på höga kostnader för placeringar. Intäkter från statsbidrag för flyktingar har förts till verksamhetsområdet.

Socialpsykiatrin visar ingen avvikelse mot budget.

Stadsmiljöverksamhet

Prognosen för stadsmiljöverksamheten visar ett överskott med 0,7 mnkr jämfört med budget då beställningarna utanför betalplan beräknas bli lägre än budgeterat.

Kapitalkostnader

Prognosen för 2019 visar på ett underskott för avskrivningskostnader med 1,2 mnkr. Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering med 1,2 mnkr för ökade kostnader för avskrivningar.

Förskoleverksamhet

Förskoleverksamheten visar ett överskott med 8,0 mnkr jämfört med budget och efter resultatöverföring 7,0 mnkr.

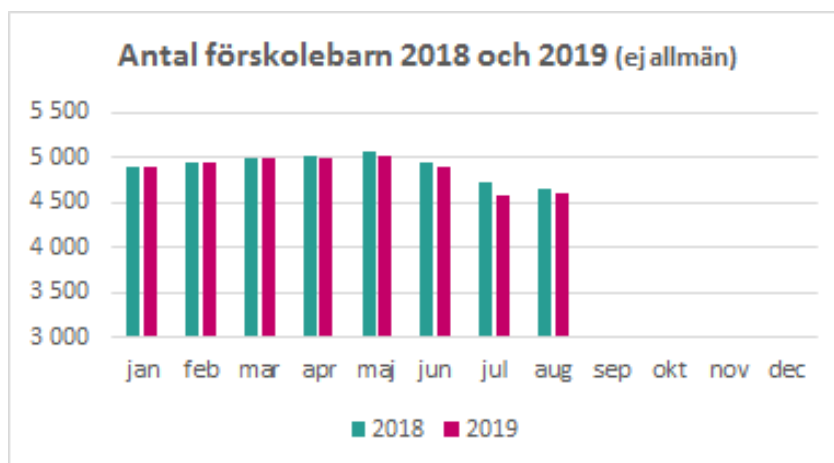
I resultatet finns en reserv för oförutsedda kostnader i likhet med 2018. Utöver denna reserv bedöms avskrivningar bli lägre än budgeterat samt övriga lokalkostnader prognosticeras lägre än budgeterat.

I år har verksamheten tio resultatenheter. Två av enheterna rapporterar ett sammantaget underskott på -0,8 mnkr. Detta beror på till största del på att personalkostnaderna är för höga i förhållande till antal barn. Tre av enheterna prognosticeras göra överskott på sammantaget 1,8 mnkr. Övriga fem enheter rapporterar budgetar i balans. Sammanvägt rapporteras ett överskott på 1,0 mnkr för förskolans resultatenheter.

Tabell nedan visar antal inskrivna förskolebarn för varje månad under året. Diagrammet visar antal förskolebarn per månad jämfört med föregående år.

Barnomsorgsgarantin har uppfyllts under året.

Förskolebarn	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Små barn 1-3 år	1 905	1 959	2 015	2 038	2 095	2 068	2 023	2 626				
Stora barn 4-5 år	2 993	2 977	2 974	2 964	2 961	2 877	2 688	2 006				
Totalt	4 898	4 936	4 989	5 002	5 056	4 945	4 711	4 632	0	0	0	0

Äldreomsorg

Prognosen visar ett underskott med 18,9 mnkr jämfört med budget. Underskottet finns hos såväl beställaren som utförarna.

Fruängsgårdens servicehus var en resultatenhet fram till och med 2018. Eftersom enheten gick med underskott två år i rad, upplöste förvaltningen resultatenheten i samband med bokslutet 2018. Äldreomsorgen har därmed inte någon resultatenhet 2019.

Underskottet inom beställarenheten beror till största del på att antalet placeringar har ökat jämfört med samma period föregående år. Antalet månadsplaceringar inom vård- och omsorgsboenden ökade i slutet av 2018 och ökningen har fortsatt under 2019. Behovet ökar främst inom demens, vilket har påverkat kostnaderna under året. Nedanstående tabell visar antal placeringar per månad 2019.

Antal placeringar inom beställarenheten	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Månadsplatser för vård- och omsorgsboenden	473	489	481	483	482	i.u.	i.u.	i.u.				

Utförarnas underskott beror främst på tomma lägenheter, vilket innebär höga kostnader för tomgångshyror.

Genomsnittligt antal tomma dygn		Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Snitt
Axcgården	Somatisk	0,1	1,2	0,5	i.u.	0,4	i.u.	1,3	0,7	0,7
	Demens	0,5	0,3	1,2	i.u.	0,6	i.u.	0,0	0,0	0,4
Fruängens vård- och omsorgsboende (varav 16 lägenheter är en stängd avdelning)	Somatisk	1,5	4,3	2,4	3,5	1,5	3,0	0,4	i.u.	2,4
	Demens	20,1	18,3	18,5	18,9	19,7	20,0	17,2	i.u.	19,0
Trekantens servicehus		13,0	16,0	15,0	16,0	14,0	13,0	13,0	16,0	14,5
Fruängsgårdens servicehus		44,0	46,0	46,0	48,0	50,0	49,0	49,0	50,0	47,8

För att få äldreomsorgens ekonomi i balans ser förvaltningen över lokalsituationen och enheterna fortsätter att arbeta kostnadseffektivt.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Prognosen visar före resultatdispositioner och budgetjustering ett underskott på 1,7 mnkr och ett underskott på 0,1 mnkr efter resultatdispositioner och budgetjusteringar.

Stadsdelsnämnden kommer att begära budgetjustering med 1,1 mnkr för de kostnader som stadsdelen haft för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning, KBF.

Beställarenheten inom funktionsnedsättning visar ett underskott på 3,3 mnkr jämfört med budget. Underskottet beror på ökade kostnader för köpt verksamhet, där kostnaderna för persontransporter har ökat.

Inom utförarsidan finns ett överskott jämfört med budget och det beror till stor del på att intäkter från försäljning av platser genererar ett överskott.

Tabellen nedan visar antal placeringar där prestationsersättning utgår samt antalet unika personer.

Antal	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Placeringar	512	517	535	533	523	522	515	534				
Unika personer	349	355	366	367	359	360	359	369				

Barn kultur och fritid

Prognosen för barn, kultur och fritid visar ett överskott med 1,9 mnkr vilket är en förbättring med 1,5 mkr i jämförelse med föregående prognos. Förbättringen beror bl.a. på att Fruängens ungdomsgård minskar sin verksamhet under tiden från att den gamla lokalen stängdes till att den nya lokalen, i Fruängens centrum, kan tillträdas. Kostnaderna för kollo är högre än beräknat. I verksamhet för barn, kultur och fritid ingår verksamheter för barn- och ungdom (avdelningen för samhällsplanering), kolloverksamhet och kultur- och föreningsbidrag (förskoleavdelningen) samt konsumentrådgivning (avdelningen för social omsorg).

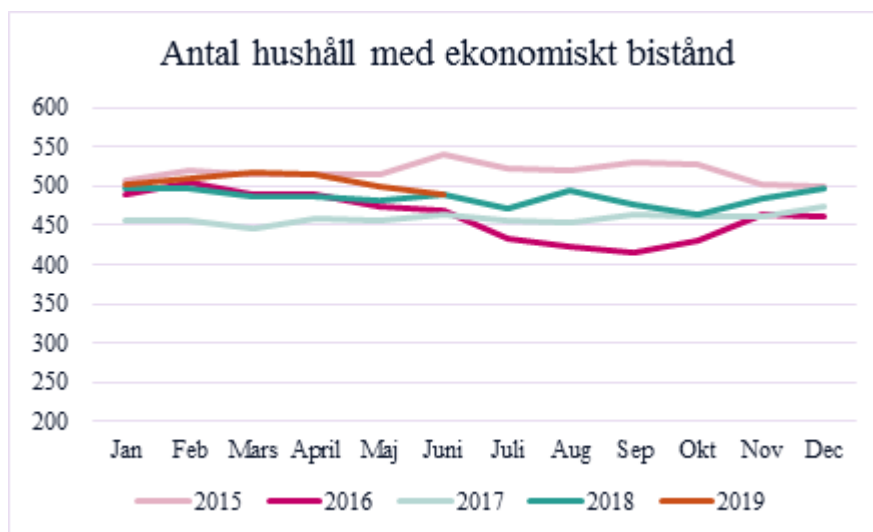
Arbetsmarknadsåtgärder

Prognosen för arbetsmarknadsåtgärder visar ingen avvikelse mot budget, vilket är oförändrat i jämförelse med föregående prognos.

Ekonomiskt bistånd

Prognosen för ekonomiskt bistånd visar ett överskott på 6,4 mnkr jämfört budget, en förbättring med 4,0 mnkr i jämförelse med föregående prognos. Förbättringen beror på ökade intäkter av statsbidrag för flyktingar.

Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
501	510	518	514	500	500	519	512				

Resultatenheter

Inom stadsdelsnämnden finns tretton resultatenheter, tio inom förskolan samt tre inom social omsorg, se bilaga 1. Ett sammantaget överskott om 11,8 mnkr fördes över från 2018. För årets resultat redovisar resultatenheterna ett överskott om 0,5 mnkr och totalt så beräknas 12,3 mnkr att föras över till 2020.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år. Överföringen får som mest motsvara 5 % av bruttobudgeten innevarande år. Resultatfondens ackumulerade överförda överskott får maximalt motsvara 10 % av bruttobudgeten. En förutsättning är att resultatenheten har uppfyllt sina åtaganden. Överskott får ackumuleras och föras över under flera år. Underskott ska täckas senast under nästkommande år, annars ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslutet.

Mnkr	Resultatöverföring från 2018	Resultat 2019	Resultatöverföring till 2020
Förskoleverksamhet	0,0	1,0	1,0
Social Omsorg	11,8	-0,5	11,3
Summa	11,8	0,5	12,3

Inom förskola har verksamheten tio resultatenheter. Två av enheterna rapporterar ett sammantaget underskott på -0,8 mnkr. Detta beror på till största del på att personalkostnaderna är för höga i förhållande till antal barn. Tre av enheterna prognosticeras göra överskott på sammantaget 1,8 mnkr. Övriga fem enheter rapporterar budgetar i balans. Sammanvägt rapporteras ett överskott på 1 mnkr för förskolans resultatenheter.

Social omsorgs resultatenheter har ett överskott med 11,8 mnkr från 2018. Resultatenheterna prognostiserar för 2019 ett underskott med 0,5 mnkr så totalt beräknas 11,3 mnkr att föras över till 2020.

Investeringar

Stadsdelsnämnden har i budget 2019 tilldelats 35,8 mnkr för investeringar.

Investeringsmedlen fördelas enligt nedan:

Mnkr	Budget 2019	Prognos T1	Prognos T2
Svandamsparken	6,0	6,0	6,0
Blomsterdalen	1,5	1,5	1,5
Kerstin Hesselgrens park	0,5	0,5	0,5
Lugnets plaskdamm	0,5	0,5	0,5
Övrigt	6,4	6,4	6,4
Parkinvesteringar, totalt	14,9	14,9	14,9
Trygghetsskapande åtgärder	0,8	2,3	2,3
Klimatinvesteringar	1,8	4,6	4,3
Maskiner och inventarier	2,2	14,3	14,3
Summa	19,7	36,1	35,8

Parkinvesteringar

Budgeterade medel på 14,9 mnkr kommer att användas till upprustning av Svandamsparken, projektering av Blomsterdalen samt mindre parkinvesteringar och reinvesteringar såsom tillgänglighetsåtgärder, upprustning av trappor och ramper för att skapa förutsättningar för delaktighet i användandet av den fysiska utemiljön.

Medel för trygghetsskapande åtgärder

Nämnden sökte och beviljades 1,5 mnkr vilka kommer att användas för trygghetsskapande åtgärder såsom borttagning av buskage och sly.

Klimatinvesteringar

Budgeterade medel för klimatinvesteringar på 4,0 mnkr kommer att användas för utbyte till ledbelysning inom äldreomsorgen, utbyte av äldre vitvaror, inköp av sopsorteringskärl samt inköp av elcyklar till tjänsteresor.

Inventarier och maskiner

Stadsdelsnämndens budget för inventarier och maskiner är 14,3 mnkr.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Verksamhetsprojekt (driftprojekt)

Inte aktuellt för stadsdelsnämnden.

Omslutningsförändringar

Stadsdelsnämnden redovisar omslutningsförändringar med 43,8 mnkr enligt nedan:

Omslutningsförändring (mnkr)	Kostnader	Intäkter
Nämnd- och förvaltningsadministration		
Tillsyn av folköl, tobak, e-cigarett hos andra SDN	0,3	-0,3
Individ- och familjeomsorg		
Hysesintäkter	5,3	-5,3
Statsbidrag från Socialstyrelsen	2,1	-2,1
Kompetensvecklingssatsning	0,1	-0,1
Äldreomsorg		
Försäljning av till andra SDN och kommuner	32,0	-32,0
Kultur- och fritidsverksamhet		
Hysesintäkter	0,3	-0,3
Förskola		
Kompetensvecklingssatsning	0,5	-0,5
Statsbidrag mindre barngrupper	3,2	-3,2
Summa	43,8	-43,8

Budgetjusteringar

Driftbudget

Budgetjustering med 1,2 mnkr för ökade kostnader för avskrivningar. Se tabell nedan.

Budgetjusteringar kapitalkostnader	Budget	Bokfört augusti	Prognos	Budgetjusteringar	Avvikelse
Avskrivningar	10,1	7,6	11,3	1,2	0,0
Internränta	1,2	0,8	1,2	0,0	0,0
Totalt	11,3	8,4	12,5	1,2	0,0

Budgetjustering med 1,1 mnkr för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning KBF.

Medel för lokaländamål

För 2019 utgår ett bidrag för lokaler inom förskolan med hög hyra. Bidraget utgår med 80 procent av den del av hyran som ligger mellan 1 769 kr - 2 500 kr/kvm och 40 procent för den del av hyran som överskrider 2 500 kr/kvm. Bidraget fördelas via budgetjustering. För 2019 beräknar Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd erhålla cirka 14 mnkr i bidrag för höga hyror inom förskolan.

Analys av balansräkning

Balansomslutningen har minskat med 5,7 mnkr sedan 2018 års tertialbokslut till 321,2 mnkr.

Anläggningstillgångarna har ökat med 17,1 mnkr där ökningen avser maskiner och inventarier i klimatförbättrande åtgärder samt nya förskolor.

Omsättningstillgångarna har minskat med 22,8 mnkr där den största minskningen avser fordringar hos migrationsverket som minskat med 16,5 mnkr. Dessa är nu utbetalda. Interna kundfordringar har också minskat då vi 2018 hade en stor faktura mot Skärholmens stadsdelsförvaltning på 3,7 mnkr. Även fordringar för pågående projekt har minskat.

På skuldsidan har långfristiga skulder ökat med 0,6 mnkr då vi fått investeringsbidrag. De kortfristiga skulderna har minskat med 27,7 mnkr. Leverantörsskulden har minskat med 10,9 mnkr jämfört med 2018. Minskningen består bland annat av en stor faktura mot Trafikkontoret på 7,3 mnkr avseende Svandammparken i leverantörsreskontran 2018. Övriga kortfristiga skulder har minskat med 23,0 mnkr. Förändringen beror på utbetald generalschablon för flyktingar. Upplupna kostnader har ökat med 6,3 då förvaltningen inte fått in fakturor jämfört med 2018.

Övrigt

Kvalitetsarbete

Förskola

Förskolans systematiska kvalitetsarbete är under ständig utveckling. Till stöd för arbetet har verksamheterna underlag som den årliga förskoleundersökningen, medarbetarenkäten, förskolans webbaserade kvalitetsindikator, lokal och övergripande uppföljning samt synpunkter och klagomål från vårdnadshavare. Uppföljning och analys av underlagen ligger till grund för den övergripande planeringen av prioriterade utvecklingsområden.

Under perioden har fem klagomål som avser förskola inkommit till förvaltningen. Klagomålen har gällt verksamhetens innehåll och bemötande. Förvaltningen har genom berörd rektor samt avdelningschef återkopplat och följt upp klagomålen.

Social omsorg

Enheterna inom avdelningen har ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete som stöd för drift, utveckling och uppföljning av verksamhetens kvalitet.

Under årets två första tertialperioder har ett klagomål inkommit till förvaltningen från en enskild person om händelser 2016. Förvaltningen har gett ett skriftligt svar. Det har inkommit sex skrivelser från enskilda med synpunkter på träfflokalen Kravatten. Skrivelserna har lett till att avdelningschef och enhetschef har träffat brukarna på ett dialogmöte. En person har lämnat in en stämningsansökan till tingsrätten rörande missnöje med handläggning inom familjerätten. En anhörig har inkommit med klagomål på utförare i egen regi. Klagomålet har besvarats skriftligt. En avvikelserapport från psykiatrin rörande bristande samverkan har inkommit och besvarats skriftligt.

Vid ett tillfälle har förvaltningen uppmärksammat en avvikelse hos en privat utförare av boendestöd. Vid ett tillfälle har förvaltningen uppmärksammat avvikelse i samverkan med psykiatrin.

Under årets två första tertialperioder har femton rapporter enligt lex Sarah inkommit. Av dessa avser åtta rapporter myndighetsutövning, sex avser bostad med särskild service och en daglig verksamhet. Beslut att inte utreda har fattats rörande en rapport. Övriga rapporter utreds och ligger till grund för åtgärder inom verksamheterna.

Äldreomsorg

Hittills i år har 14 synpunkter som avser äldreomsorgen inkommit och registrerats. Av dessa handlar sex synpunkter om insatser och bemötande på servicehus, fem synpunkter på hemtjänstens insatser, två synpunkter som rör biståndshandläggningen samt en synpunkt gällande faktura. Ingen anmälan enligt lex Sarah eller lex Maria.

Det systematiska kvalitetsarbetet fortsätter att utvecklas. Verksamheterna analyserar och tar tillvara resultaten från de årliga brukarundersökningarna, individ- och verksamhetsuppföljningar, granskningar, brukarnas synpunkter och klagomål samt enheternas egna uppföljningar och kontroller.

Samhällsplanering

Synpunkter registreras via stadens ärendehanteringssystem Synpunktsportalen samt den tillkopplade appen Tyck till. Systemet möjliggör för invånare att direkt via nätet rapportera in synpunkter av olika slag och det bidrar till att inkomna ärenden besvaras och åtgärdas snabbare då rätt tjänsteman genast kan ta del av ärendet. Inkomna synpunkter handlar ofta om frågor kring nedskräpning, snöröjning och önskemål om åtgärder i parker.

När inkomna synpunkter berör andra förvaltningar i staden vidarebefordras de omgående. Synpunkter som berör investeringar genomförs utifrån tillgängliga resurser. Avdelningen strävar alltid efter att besvara och åtgärda inkomna synpunkter så snart som möjligt. Synpunktsportalen är ett viktigt verktyg i detta arbete.

Övrigt

Uppföljning av intern kontroll

Enligt kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 § ska nämnden inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt enligt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

Nämnden har i samband med verksamhetsplanen för år 2019 fastställt 19 väsentliga processer i internkontrollplanen. Det interna kontrollarbetet har fortlöpt under årets första och andra tertial i enlighet med nämndens internkontrollplan. Inga väsentliga avvikelser har uppmärksamrats dock har fyra mindre avvikelser noterats där åtgärder planerats eller vidtagits.